

METAFORUM

NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

M E T A F O R U M

NORSK MAGASIN FOR FAMILIETERAPI

Medlemsblad for Norsk forening for familierterapi NFFT.

Utgis normalt fire ganger pr. år (januar, april, august, november) med deadline den 1. måneden før planlagt utgivelse (for augustnr.: 1. juni). Opplag 1.300

REDAKSJONEN:

Kari Yvonne Kjølås. Tlf: 32 845773 / Mobil: 900 979 96

Ottar Lingjærdesvei 8, 3403 Lier

Mail: kari.kjolaas@nfft.no / kariyk@online.no

Hilde Ingebrigtsen Tlf: 950 67 545 Mail: hildeingebrigtsen@yahoo.no

Jarle Svardal: Homansbyen familievernkontor, 0352 Oslo.

Mobil: 98828378 Mail: jarle.svardal@gmail.com

NFFT: NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Adresse: PB 51, 2011 Strømmen. (merk post: NFFT / Metaforum).

WEBSITE: www.nfft.no

STYRET I NFFT:

Kristin Sørbrøden Breda Leder

Bærum BUP, Vestre Viken HF, Sykehusvn.34, Bærum gamle sykehus
Mobiltlf: 46936842

Mail: kristinbreda@me.com / kristin.breda@nfft.no

Kristin Helene Dahl. Styremedl. Nestleder

Familiekliviken, Barne- og ungdomspsyk. seksjon, Sykehuset Telemark
HF. Ulefossveien 55, 3710 Skien. Tlf: 40291243

Mail: kristin.helene.dahl@gmail.com / kristin.dahl@nfft.no

Lennart Lorås Styremedl. forskningskontakt.

VID høgskole, Diakonhjemmet, Postboks 184 Vinderen, 0319 Oslo

Tlf.: 22451971 Mobil: 98422113 Mail: lennart.loraas@nfft.no

Camilla Jensen Oanes, Styremedl. forskningskontakt.

ABUP, Sørlandet Sykehus, 4606 Kristiansand, Tlf.: 95724601.

Mail: camilla.jensen.oanes@sshf.no / camilla.oanes@nfft.no

Jan Stokkebekk Styremedl. Tlf: 48200945

Bergen og omland familiekontor Bjørnsgt. 1, 5115 Ulset

Mail: jan.stokkebekk@uib.no / jan.stokkebekk@nfft.no

Stine Stockfleth Varamedl./Sekretær. Tlf: 97887606

Mail: stine.stockfleth@gmail.com / stine.stockfleth@nfft.no

Lars Ole Gjermundbo Varamedl. Tlf: 90756952

Avd. for familiebehandling, Modum bad

Mail: lo.gjermundbo@gmail.com lars.gjermundbo@nfft.no

Astrid Flackè Varamedl.

VID høgskole, Diakonhjemmet, Postboks 184 Vinderen, 0319 Oslo

Tlf: 48144852 Mail: astrid.flacke@vid.no / astrid.flacke@nfft.no

SEKRETARIAT:

Joe Sowerby Daglig leder / regnskaps- og medlemsansvarlig

Ungdomspsykiatrisk Klinikk, AHUS, Lørenskog

Tlf.: 416 79 801 Mail: joe@digitelling.no / joe.sowerby@nfft.no

Medlemskap i NFFT

kr. 850,- pr år.

Inkludert i prisen er

4 nummer av tidsskriftet

FOKUS PÅ FAMILIEN

&

4 nr. av medlemsbladet

METAFORUM

Samt rabatter på foreningens
og andre arrangementer.

Bankkonto: 7874 05 96348

ANNONSER TIL METAFORUM

& www.nfft.no

Vi tar gjerne imot annonser om det som
skjer innen feltet, som kurs, seminarer,
ledige stillinger, bokannonser, viktige
begivenheter med mer.

Prisen er:

¼ side kr. 1.250,-

½ side kr. 2.500,-

1/1 side kr. 5.000,-

Annonser til bladet legges om ønskelig
gratis ut på www.nfft.no.

Annonse kun på web Kr. 2.500,-

Annonser for kurs/seminarer med min. 10%
rabatt for NFFTs medlemmer er gratis.

Send teksten på e-post til kariyk@online.no

**Frister og adresser står øverst på
denne siden.**

**Bladet Metaforum styres etter
fagpressens redaktørplakat.**

Forsidebilde: Villvin (Fra arkivet)

INNHALDSFORTEGNELSE PÅ NEST SISTE SIDE

Jarle

Hilde

Kari Yvonne
Ansv. redaktør

«*Come rain or come shine*» er en strofe, av Johnny Mercer og Harold Arlen, som kan passe godt til å beskrive denne sommeren som er i ferd med å ebbe ut. Vi vet sangen ikke handler om været, men om kjærlighet, men likevel - sommeren er oss kjær og vi får det været vi får. Heldigvis er det litt igjen av denne årstiden når redaksjonen starter opp etter ferien med friskt mot og mye stoff fra inn og utland om hva som rører seg i vårt systemiske familieterapifelt.

Metaforum (Norsk magasin for familieterapi) er, som de fleste av dere vet, et medlemsblad for NFFT. Vi er dermed ikke et vitenskapelig tidsskrift med høye krav til artikkelformat. Vi vurderer selvsagt å ta inn det formatet også – i den grad vi mottar slike, men her er det først og fremst rom for debattinnlegg, petiter, referater, tankestreker og refleksjoner fra den faglige hverdagen. Vår viktigste oppgave er å formidle store og mindre begivenheter som finner sted innenfor vårt fagfelt og å være et av bindeleddene mellom styret og medlemmene – og medlemmene imellom. Vi bringer derfor i hovedsak stoff om og av medlemmene våre – og andre innlegg som er relevante for systemisk tekning og familieterapi. Vi vet at vi gjentar oss selv her, men uklarerhet oppstår og det kommer stadig nye medlemmer.

Hoveddelen i dette nummeret retter fokus mot Heidelberg og forskningskongressen der i våres - hvor flere NFFTere deltok. Noen også med innlegg - vil dere se av dette nummeret. Mye interessant og mange kloke tanker derfra.

Siden sist har det også vært Nordisk kongress på Island, nå i sommer, men tilbakeblikkene på det arrangementet må vente til neste nummer – slik at denne utgaven ikke skal sprengte alle grenser for sidetall. Det kommer stadig inn stoff og vi synes det er best å samle alt derfra i ett nummer.

Referater fra systemiske kafeer omkring i landet får vi også stadig inn. Denne gangen har vi ett fra Tønsberg med Gerdt Henrik Vedeler i samtale med Liv Frøyland – og ett fra Litteraturhuset i Oslo der Anne Øfsti intervjuer forfatterne Helene Uri og Nina Lykke. Vi oppfordrer alle som holder systemiske kafeer om å sende oss referater og bilder. Vi tar også gjerne inn bearbejdede masteroppgaver og lignende – tilpasset publiseringsformat. Ta kontakt om dere ønsker råd og veiledning for dette.

Til slutt vil vi minne om 20årsjubileet for førjulsseminarene i Gamle Logen i Oslo 7. og 8. desember. *Terapi i tiden – trender og tendenser*. Fire NFFT-veteraner har sagt ja til holde innlegg, (Sissel Gran, Per Jensen, Vigdis Wie Torsteinsson og Odd Arne Tjersland) - og det blir andre innslag også. Dette gleder vi oss til og håper mange vil komme og glede seg med oss. Se vedlagt invitasjon i dette nummeret.

Første annonse for NFFTs årskonferanse 2018 «*Når alt stemmer og ingen vet hvorfor*» finner dere også her – på side 33.

For begge arrangementene se også www.nfft.no. Påmelding åpner nå i august.

«*Der for en sommer, før æ fikk tenkt mæ om. Æ syns d'e rått parti..*» synger Halvdan Sivertsen i en av sine viser – og vi kan slutte oss til den følelsen også, for når dere mottar dette bladet er det snart september, hvis det ikke allerede er det da – om posten skulle gå litt tregt, så vi ønsker dere en god og mild – og ikke altfor våt høst.

Fra oss i Metaforumredaksjonen.

STYRESIDEN

Kristin Sørbrøden Breda
Leder for NFFT

ORD FRA LEDER:

Når dette skrives er det fortsatt juli og ferietid for de fleste. Personlig syns jeg den nordiske sommeren er nydelig til tross for noe lunefullhet når det gjelder sol og varme. Vi håper at alle våre medlemmer har hatt en god sommer med tid for avslapning og gode opplevelser med familie og venner. Det er viktig at vi tar vare på oss selv og skaper noe avstand til arbeidshverdagen. For de fleste er den travel og innholdsrik. Late sommerdager kan være en god kontrast og gi nok pusterom til å hente krefter til fornyet innsats neste år. ☺

NFFTs styre har denne våren sendt ut en spørreundersøkelse til alle medlemmene for å få tilbakemelding på hva dere syns er viktig med NFFT. Vi har fått mange svar, og det er vi veldig glade for! Vi skal bruke informasjonen i videre planlegging. Hvordan skal vi videreutvikle foreningen og hva skal vi fokusere på? Systemisk praksis og familierapeutisk arbeid foregår i svært mange og ulike kontekster, og vi ønsker å bidra til et bredt fokus. NFFT ønsker hele tiden innspill fra dere medlemmer på disse spørsmålene.

Et av spørsmålene i medlemsundersøkelsen dreide seg om interesse for å reise på årskonferanse i Trondheim, og svært mange svarte bekræftende på det. NFFT flytter for første gang årskonferansen ut av Oslo/Asker. Arrangementskomiteen består av 3 fra NFFTs styre og en lokal gruppe engasjerte mennesker i Trondheim. Det er et spennende program med tittelen «**NÅR ALT STEMMER OG INGENTING ER KLART**» med **Bruce Wampold, Anette Due Madsen** og **Ingrid Handberg Opland**. Vi håper at svært mange av dere blir med til Lerkendal 8.-9.februar. Kanskje vi kan sette deltakerrekord?

Men før årskonferansen er det **20-årsjubileum for Førjulsseminaret i Gamle Logen. 7.-8. desember** og vi inviterer til jubileumsseminar med tittelen «**TERAPI I TIDEN - TRENDER og TENDENSER**». Fire meget erfarne familierapeuter **Sissel Gran, Per Jensen, Vigdis Wie Torsteinsson** og **Odd Arne Tjersland** kommer og deler av sine ideer og tanker.

Familierapeuter i Norge bidrar til mye kunnskapsbygging. Det er mange som tar master-utdanning og også flere som tar doktorgrader, og mange bidrar også på nasjonale og internasjonale kongresser, som for eksempel nordisk konferanse på Island. NFFT og Metaforum forsøker å informere bredt fra slike arrangementer og legger også ut fag-/forskningsstoff på vår nettside www.nfft.no

NFFT hører med i et internasjonalt nettverk av familierapiforeninger, utdanningsinstitusjoner og familierapiinteresserte fagpersoner (EFTA og IFTA). Vi oppfordrer til deltakelse i internasjonale arrangement. Vi har også et nordisk samarbeid, gjennom utgivelse av «Fokus på Familien», med felles nordiske ledermøter og ved at NFFT forsøker å delta på de nordiske familierapiforeningenes årskonferanser. Vi mener at vi har mye å hente fra hverandre og ønsker å styrke det nordiske samarbeidet.

Hilsen Kristin

Fra systemisk kafé i Tønsberg mars 2017

 Gerdt Henrik Vedeler, intervjues Liv Frøyland.

Ref: Vibeke Lorentzen
Familieterapeut. Familiehuset Villa Adler, Tønsberg

Den gode sirkelen

*Det finnes bare en vei vekk fra de firkantede svarene:
De sirkulære spørsmålene.*

Et bibliotek fylt til siste stol. Slik er det gjerne når Systemisk kafé åpner dørene i Tønsberg. Marsutgaven var den femte som ble arrangert i Norges eldste by, og den bød fram en av familieterapiens eldste og mest skattede stemmer. Den som tilhører Gerdt Henrik Vedeler, som denne kvelden intervjuet Liv Frøyland.

Vedeler har rundet 90, men psykologspesialistens og familieterapeutens engasjement har ennå ungdommens glød. Det er godt over 60 år siden han var en av pionerne bak BUPA i Vestfold. Fremdeles er han en aktiv formidler av systemisk arbeid, med et brennende hjerte for systemisk samtale.

«Systemisk samtale» er også tittelen på Liv Frøylands nye bok, utgitt i januar i år. Frøyland er klinisk sosionom med videreutdanning i barne- og ungdomspsykiatri og familierapi. Hun har også en mastergrad i familierapi og systemisk praksis. Ved siden av å være en aktiv skribent og forfatter arbeider Frøyland i dag blant annet som familierapeut på Nic Waals Institutt og som lektor ved Høgskolen i Oslo og Akershus. I boken hennes er det Gerdt Henrik Vedeler som har skrevet forordet.

På Systemisk kafe ble bokas skriftlige innhold til en muntlig samtale mellom de to.

- Da jeg leste boka hadde jeg en følelse av å komme hjem, betrodde Vedeler, og fortsatte: Vi er like, kanskje er det derfor jeg liker å prate med deg. Det er en bok som fortjener å bli viden lest, for selv om ideene skulle være selvsagte for alle som arbeider innen vår sektor, er de dessverre ikke det. Systemisk tenkning har ikke gode nok kår i barnepsykiatrien, barnevernet og andre steder hvor det jobbes med barn og foreldre, mente Vedeler, som ville vite hvordan Frøyland som privatperson kom fram til bokas budskap.

- Jeg er oppvokst i en familie med fem søsken og en mor og far som ofte var uenige om hvordan de skulle håndtere disse barna. For meg var det en interessant situasjon. Jeg satt ved middagsbordet og ble veldig interessert i hva som skjedde mellom disse menneskene. Jeg visste at hvis moren min sa sånn, så sa faren min sånn. Hvis jeg gråt, så slapp jeg å vaske opp. Hvis storesøsteren min kløp meg, fikk hun alltid skylda.

- Barndommen var med andre ord ikke bortkastet hva angikk yrkesvalg. Du begynte tidlig med utdanningen?

- Ja. Senere knyttet jeg dette opp mot den sirkulære tenkningen. Da jeg oppdaget den var det klondyke for familierapi. Jeg ble fascinert av det sirkulære og innså at «oj, jeg kan tenke på en helt annen måte enn den vanlige lineære». Jeg forsto at hvis man bare tenker mer sirkulært så løser mange mellommenneskelige problemer seg. Når en mor sier at barnet er slitsomt og umulig handler det om å hjelpe henne til å se at det er smartere å sette seg ned med barnet å se hva de gjør med hverandre, og hva de kan gjøre med hverandre.

- Det handler om å hjelpe folk til den erkjennelsen: Hva gjør vi med hverandre? Hvordan har vi kommet inn i dette samspillet her?

- Ja, og jeg syns fremdeles det er en spennende tanke at da ville alle parproblemer ta slutt.

- Du gir i boken uttrykk for at det er en lettelse å slippe å være ekspert? Det er kanskje en litt fremmed tanke for mange fagfolk. Er det ikke det vi er betalt for da?

- Systemisk tenkning har i seg en *både og*. Vi er ekspert på noe: det å samtale på en måte som bidrar til forandring. Men å vite hvordan andre skal leve livet sitt, er ikke vår oppgave.

- Vi er samtaleeksperter, men ikke eksperter på innholdet i problemet?

- Nettopp.

- Konteksten er også viktig?

- Jeg fikk en aha-opplevelse da jeg kom inn i systemisk tenking og innså hvilken betydning konteksten har. Vi har alle mange historier fordi vi er i så mange kontekster og har så mange sider. Jeg er veldig opptatt av positiv konnotasjon. Tilleggsbetydning. Nesten

alt har en positiv tilleggsbetydning. En kritiserende far kritiserer ungen fordi barnet skal bli veloppdraget. Det gode tillegget kan vi finne i alt.

- Et ektepar som krangler gjør det fordi de bryr seg om hverandre?

- Ja, ellers ville de bare dratt. Vi må trene opp bevisstheten vår slik at vi ser den positive konnotasjonen. Det er ikke så lett å se slik når man jobber i en problemkontekst. Gjennom sirkulære spørsmål må vi forsøke å forstå den vi snakker med, få tak i alle relasjonene, få tak i det som foregår mellom, ikke bare inni. Hvis du kommer og sier **du** **deprimert** og jeg tenker det er noe inni deg, vil jeg spørre om det har skjedd noe alvorlig og be deg beskrive hvordan du har det. Med systemisk metode går vi fort over på relasjonen, ser på de som er rundt deg, som ser deg. Spør om hvordan du viser fram problemet til mannen din. Hvordan det virker på mannen din. *Viser* og *virker* er gode relasjonsverb.

- Vi må se folk i en sosial sammenheng og ikke inn i sjela?

- Ja.

- Så vi skal altså bytte ut ordet «være» med «vise» i mange sammenhenger. Du er god til å fortelle hva systemisk tenkning er, men det originale er at du faktisk også gir folk råd. Første gang jeg oppdaget dette, tenkte jeg: «Herregud, har du forlatt menigheten?»

- Hvis folk ber om råd, så får de det, men jeg presiserer at jeg ikke vet om de virker, og sier bare at de kan forsøke dem om de vil, når de vil.

- Men det er vel en fare for at klienten får dårlig samvittighet overfor læreren om rådet ikke virker, om de ikke lykkes?

- Ja, men noen ganger må man være en autoritet, i hvert fall en ekspert. Jeg var veldig i tvil i begynnelsen om dette med råd, men jeg så at de var nyttige for dem jeg snakket med. Så av og til sier jeg: «Dette her må dere slutte med.» Det er overraskende hvor mange som er glade for å høre det.

- Jeg er *langt på vei enig* med deg i dette om å gi råd, men jeg arbeider med meg selv for å være *helt enig* med deg.

- Det behøver du ikke.

Vi bringer også referat fra et rollespill som fant sted under kafeen - på de neste sidene:

Rollespill mellom Liv Frøyland og Gerdt Henrik Vedeler

Gi oss noen praktiske eksempler på systemiske og sirkulære spørsmål, ba tilhørerne på Systemisk kafé.

Hva om vi rollespiller, foreslo en leken Gerdt Henrik Vedeler (90) og fikk straks ja fra Liv Frøyland. Med entusiasme gikk hun til rollen som deppa klient:

- Jeg føler meg veldig deprimert. Jeg vet ikke om jeg holder ut, stort lenger. Jeg er veldig, veldig langt nede.
- Langt nede?
 - Ja, i det aller mørkeste mørke. Langt nede i kjelleren.
- Den kjelleren er vel kanskje under et hus, og i det huset bor det kanskje noen?
 - Ja, det gjør det jo og jeg blir ikke mindre deprimert av dem egentlig.
- Hvem er dem?
 - Mannen min og tre barn. To av barna flytter snart ut.
- Hvem av dere tenker mest på at du er deprimert?
 - Mest mannen min, kanskje. Han hører mest om det.
- Du viser de leie tankene som du har i deg, til ham?
 - Ja, jeg prøver å holde det litt skjult overfor ungene.
- Hvorfor det?
 - Det er ikke bra for dem å se eller høre at jeg er så deppa.
- Jeg kjenner mange som ikke vil eller greier å holde det unna ungene. Hvordan greier du det?
 - Jeg føler at jeg tar meg sammen og tenker at jeg må oppføre meg litt voksent.
- Voksent?
 - Ja.
- Så du er mer barnslig overfor mannen din?
 - Jeg sier ifra hvordan jeg har det, i hvert fall.
- Mange deprimerte viser det ikke til mannen sin. Du har veldig tillit til ham?
 - Slik har jeg ikke tenkt på det.
- Han tar imot det?
 - Det varierer! Noen ganger sier han at han ikke orker å høre mer om det. Da føler jeg meg ensom og alene.
- Det du kaller depresjon, er kanskje en bit ensomhet?
 - Mm ...
- Er du alene i det huset vi snakker om? Eller er du alene i verden?
 - Kanskje alene med den vonde følelsen. Noen ganger virker det som om mannen min forstår det, men ikke alltid.
- Noen ganger?
 - Ja, av og til får jeg en følelse av at han forstår.
- De gangene du har følelsen av at han interesserer seg og ikke skyver det vekk, da er du mindre alene. Hva gjør han som får deg til å føle deg litt mindre aleine?
 - Jeg er alene når han prøver å finne løsninger og sier at jeg skal gjøre det sånn eller sånn. Når han ikke begynner med det, men bare hører på meg og holder rundt meg uten smarte forslag, så er det bedre.
- De gangene han hører på deg og du blir mindre ensom, da gjør han en innsats. Men hva er det du gjør som får han til å bli varm og god mot deg?
 - Kanskje hvis jeg ikke starter med å bebreide ham.
- Men hva er du da, når du ikke er bebreidende?
 - Det var et vanskelig spørsmål, da vet jeg ikke helt hva jeg er da ... Kanskje mer ekte.

- Det er ikke alltid lett å vite åssen man sjøl er. Hvilket av dine tre barn mener mest om det vi snakker om nå?

- Det er nok den eldste, Rebekka.

- Vi vet ikke åssen vi selv er. Det er lettere for andre å si det. Så lat som at Rebekka sitter her og så sier jeg: 'Du, Rebekka, hva gjør moren din som får pappa til å holde rundt henne og høre på henne?' Hva ville hun svart?

- Hun ville kanskje sagt noe om at da oppfører mamma seg litt voksent og ikke sytete og klagete.

- Hvis de to andre var her ... hva heter de, forresten?

- Eva og Bjørn.

- Eva og Bjørn, nå har dere også hørt denne samtalen vi har her. Hva mener dere om hva mamma gjør som gjør at pappa er sånn god mot henne, som han er noen ganger. Og hva er det pappa gjør som gjør at mamma ikke skyter, som hun sier, men er slik at det blir godt mellom mamma og pappa?' Hva tror du de ville svart

- Jeg bare lurer på hvor lenge vi skal holde på med dette her?

Latter ...

- Jeg glemte i grunnen også at dette var rollespill - ett øyeblikk.

Ref.: Vibeke Lorentzen

Fagbokforlaget 2017

Systemisk samtale

**Psykososialt samarbeid
med barn, ungdom og
foreldre**

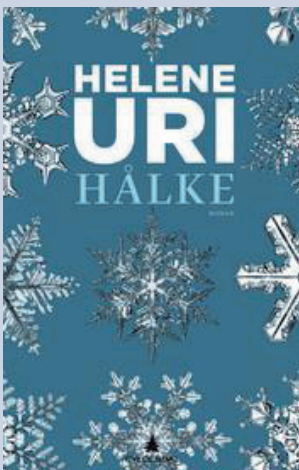
Forfatter Liv Frøyland

Gerd Henrik Vedeler i samtale med Liv Frøyland.

Forlaget Oktober 2016

Gyldendal forlag 2016

Systemisk kafé, Litteraturhuset Oslo - mars 2017

Helene Uri og Nina Lykke i samtale med Anne Kyong Sook Øfsti:

En tvetydig lengsel: Å få et forhold til å vare for enhver pris?

Ved Astrid Kleppe Flacké

Det er fullt hus når Kristin Breda ønsker velkommen til den første systemiske kafeen som nyvalgt leder i NFFT.

Førsteamanuensis ved ViD, familieterapeut og forfatter Anne Kyong Sook Øfsti, skal lede samtalen. Hun ønsker å bringe nye perspektiv inn i faget og gjennom samtalen med de to utvalgte forfatterne Helene Uri og Nina Lykke, vil hun være på jakt etter kobling mellom faget og skjønnlitteraturen.

Forfatterne ga i 2016 sin bok som inviterer til refleksjon rundt temaet.

Anne er på jakt etter noe som kan gi noe nytt inn i den tvetydige lengselen hun opplever mange som oppsøker parterapi gir uttrykk for. Kan skjønnlitteraturen være en slik kunnskapskilde? Kanskje kan en hente like mye inspirasjon her som ved å granske psykologiske teorier? Hun opplever at mange spør om det er håp for dem og hun undrer seg: Hva er det dere spør om? Spør dere om dere vil bli lykkelige? Når hun får spørsmålet lurer Anne på om her er en mulig motivasjon, vil de ta den bitre pillen, den pillen som må til for å få det til.

Nina Lykke har skrevet boken *Nei og atter nei*. Nina forteller at den ikke handler om et par, den handler om tre personer og deres eksistensielle kvaler. Det er så vanlig å skille seg at det blir en arketype. Ingrid og Jan har snart vært gift i 25 år og har to sønner på 19 og 21 år. Nina mener de har et godt ekteskap. Ingrid krysser riktig nok av når de har ligget sammen, men hva kan en vente etter 25 år? Både Ingrid og Jan har jobb i det offentlige, - stat og kommune – sånt blir det god pensjon av. Greit. Men i løpet av en kveld kan noe rakne. Ingen har ligget med andre, men noe skjedde og det utviklet seg. De små stegene som bare skjedde; "Jeg trodde jeg hadde det bra, men så hadde jeg det ikke".

Anmeldereksemplarer hos redaksjonen.
Se «Bøker til anm.» bak i bladet.

Helene Uri forteller at hun har et annet utgangspunkt. Hun er interessert i parforhold og på om det som skjedde med Ingrid kunne skjedd om hun var lykkelig i parforholdet? Anne reflekterer videre og har erfart at dette er en av mytene, det at det ikke skjer om en har et lykkelig parforhold. Men en kan vel spørre om Ingrid er lykkelig nok eller er hun bare fornøyd?

Helene Uri har skrevet *Hålke*. Helene forteller at boken handler om Ebba og Karl, et par i 70-årene. Ebba og Karl er innestengt en hel uke på grunn av glatte veier og fortau, det er hálke. Også relasjonen er islagt, men Helene mener de er lykkeligere enn Nina sitt par. De har et seksuelt begjær. Han holder henne riktig nok fast, men de opplever ikke å ha et fysisk voldelig forhold. Han slo forresten hardt en gang, - i 1976. I alle år har den samme dialogen gått. Karl backer. Hun var utro. Hun sier at hans feil var større enn hennes...

Hvorfor blir Ebba? Anne undrer seg og reflekterer rundt det hun kaller det klaustrofobiske forholdet.

Helene blir mer opptatt av "ikke-valget". Det å ta et valg er skummelt, det er lettere å bare fortsette. Skammen, det er ens egen skyld. Håpet, troen på at det skal bli bedre – alt dette disker Karl opp med – han er sjarmerende.

Mye har gått tapt, men Anne lurer på om en rosebukett kan være nok til at Ebba blir? Helene skjønner at det er mye som holder igjen. Hun vil skrive fram det vakre i det langvarige.

Nina tar oss med inn i boken og leser noen sider som snur opp ned på mye. Scenen der Ingrid lurer på om Jan har truffet noen og han bekrefter med sitt ja. Hun forstår ikke hvorfor han vil gå nå, nå når barna er voksne og lurer på hva galt hun har gjort. Han "trøster" med at hun ikke har gjort noe galt, og han har ikke tenkt å gå. Nina tar oss videre inn i Jans vurderinger, hvem skal han velge? Ingrid eller den unge Hanne? Jan vet jo ikke hvordan det er å leve med Hanne. Han trenger tid til å finne ut av det.

Anne setter ord på det jeg som lytter kjenner på: Dette er Jans sitt prosjekt. Ingrid blir satt på vent. Det er brutalt for Ingrid at han må finne ut om han kan leve med Hanne. Et ordløst forhold med nye utfordringer: Hva gjør Ingrid nå?

Ebba er helt annerledes, forteller Helene. Hun er dramaqueen! Ebba og Karl snakker sammen, men kommer ikke videre. Nina forsvarer Ingrid og Jan med at de snakket sammen tidligere, de gjør det bare ikke i boka. Spørsmålet blir hvorfor de ikke gjør det lenger.

Men kan en forebygge en forvitring? Anne ser mange forhold som har vart lenge, men tror det kan handle om flaks. Det gjør det spennende, men også skummelt.

Det er et rasjonale at om du gjør rette tingene, så skjer det ikke. Men Anne kommenterer at alt kan skje.

Helene leser også et utsnitt fra sin bok og tar oss med inn i en situasjon der de er på leit etter mer proviant, de kommer ikke ut og det begynner å bli tomt. I leiligheten er det høyt under taket, det er noe hermetikk langt oppe i det øverste skapet og selv om Karl står på gardintrappa må han strekke seg for å nå opp. Han er avhengig av hjelp fra Ebba til å holde trappa, en situasjon som gir rom for mange kommentarer og ikke minst tanker.

Anne reflekterer rundt forestillingene vi har om hjemmet. Så mye idyll, men likevel så utrygt, dysfunksjonelt, kjedelig, og til tider kamp. Er det ikke noe irrasjonelt ved det å jobbe så hardt for å få det til å vare? Ja, hvorfor gjør en det? Alle tre er med på refleksjoner rundt spørsmålet. Nina kommenterer at en kan bli lei av en situasjon, men er det ikke slik at en begynner å begrunne det når en har funnet ut av det?

Hva så om personene hadde hatt en annen seksuell legning? Anne lurer på om Nina og Helene tror noe hadde vært annerledes da? Begge er tydelige på at det hadde det ikke, dette skjer ikke bare i heterofile relasjoner. Det de skriver om er allment.

Anne kommer tilbake til spørsmålet hun stilte i starten. Hvorfor skal en orke det? En blir så alene når en stiller spørsmålet: Hvorfor skal jeg orke dette? Er det noe håp for oss?

Helene utfordrer Anne som terapeut til å si noe om dette og Anne minner oss om spørsmålet: Orker dere å ta den bitre pillen? Dere vet hva som skal til, dere kan bli fornøgte, men orker dere det som skal til?

Hvordan kan skjønnlitteratur bidra til innsikt for oss terapeuter?

En må være litt kikket for å være forfatter ifølge Helene. En ser mye, og en er fri, kommenterer Nina. Det er fiksjon og en kan skrive mer virkelig. Likevel får de mailer fra folk som kjenner seg igjen. Terskelen blir lav for leseren fordi det er fiksjon. Det er ikke en skummel bok om psykologi.

I terapeutiske samtaler får Anne ofte spørsmålet om det de opplever er normalt. Det handler om å regulere seg inn til noe. Det er helende å ta del i andres livserfaringer og skjønnlitteraturen kan bli en ordløs måte å bevege seg inn til det kjente.

Helene bekrefter Annes erfaring: Gjennom skjønnlitteraturen blir vi bedre kjent med andre, vi får se inn i andres liv.

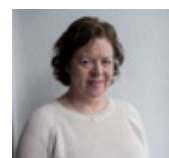
Det åpnes for spørsmål og kommentarer fra salen og det blir tydelig at samtalen har engasjert og gitt rom for nye tanker, noe som i seg selv bekrefter at skjønnlitteraturen kan bidra til nye perspektiver. En av tilhørerne spør Helene og Nina hva de tenker må til for at et parforhold skal fungere. Respekt, beundring og begjær! svarer Helene. Like raskt og presist kommer det fra Nina: Enig! Men hvorfor må en være så veldig lykkelig, undrer Nina. Det er et strev for mange og med snert i replikken lurer hun på hvorfor vi må være så lykkelige bare fordi vi lever i en velferdsstat.

Og når har en det godt nok, undrer Anne. Når en har det godt nok vet en det, helt til en vet at en ikke har det godt nok, sier hun videre.

Avslutningsvis deler Anne tanker rundt den tvetydige lengselen hun ofte hører formidlet. Spørsmålene er så store og hun opplever ofte stor handlekraft når en først slipper spørsmålene til. Vi er alene om å finne ut av det viktige og skjønnlitteraturen kan være en viktig kilde. Både som forfatter og terapeut blir det derfor viktig å alliere seg med det tvetydige.

Ref.:
astrid.flacke@nfft.no

The International Systemic Research Conference, 8. – 11. mars 2017

”Neue Universität”, Heidelberg, Germany

Ved Lennart Lorås

Norge stilte nok en gang med en stor delegasjon, til den tradisjonsrike forskningskonferansen; ”International Systemic Research Conference” (ISR) (<http://www.isr2017.com>).

Konferansen var lagt til det tradisjonsrike ”Neue Universität”, midt i hjertet av gamlebyen i Heidelberg, Tyskland.

Disse konferansene startet allerede i 1998, men har vært stadig i utvikling. I år for første gang åpen for deltakere og presentatører fra hele verden.

Konferansen kommer i stand via samarbeid mellom mange instanser, bl.a. med EFTA og IFTA.

ISR konferansen fokuserer spesielt på menneskelige systemer, kommunikasjon mellom sosiale systemer, psykologiske og biologiske systemer og sammenhengen mellom dem. Konferansen presenterer forskning som er relevant for systemiske praktikere/klinikere både innen psykoterapi, sosialt arbeid og veiledere innen systemisk ledelse og organisasjonsutvikling.

Det faglige programmet var svært omfattende og hadde Sheila McNamee, Leslie Greenberg, Renos Papadopoulos, William Pinsof, Susan McDaniel, Bruce Wampold, Peter Fonagy og Eia Asen som plenumsforelesere.

Forelesningene har til felles at de har et sosialkonstruksjonistisk, systemisk og forskningsorientert fokus, men flere av presentasjonene hadde også et tydelig politisk budskap. For eksempel diskuterte Sheila McNamee ”alternative facts” og de store endringene i det politiske landskapet i USA med utgangspunkt i sosialkonstruksjonistiske ideer.

De fleste av plenumsforelesningene ble filmet og kan ses på konferansens hjemmeside:

<http://www.isr2017.com/review/>.

Sheila McNamee
diskuterte bl.a. ”alternative facts” ...

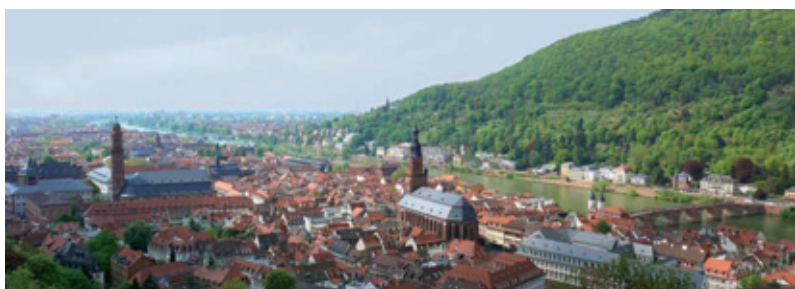
Foto: Lennart Lorås

Det ble også arrangert en mengde panel debatter, symposium og ulike workshop. Her var Norge sterkt representert. Terje Tilden introduserte (og var en av presentørene) i symposiet *"Introducing The Routine Outcome Monitoring System STIC At Clinical Units"* sammen med Camilla Oanes og Bente Barstad. Terje Tilden introduserte også (og var nok en gang en av presentørene) i symposiet *"Routine Outcome Monitorering In Couple and Family Therapy"* sammen med doktorgradsstipendiat Rune Zahl Olsen. Felles for de alle var imidlertid klinisk praksis og klinikknære eksempler, tydelig knyttet til forskning og formidling.

I tillegg hadde stipendiat i familieterapi, Jan Stokkebekk fra Bergen og omland familiekontor en godt besøkt poster-presentasjon. Presentasjonen tok utgangspunkt i hans forskningsprosjekt *"Styrke barn i høykonflikt"*. Dette er et kvalitativt forskningsprosjekt som tar utgangspunkt i barn og foreldres opplevelser av hvordan foreldrekonflikten påvirker deres liv og hvordan hver familie/hushold forsøker å håndtere dette.

Forskning på systemisk praksis har historisk sett vært et område som har blitt viet lite oppmerksomhet i det familierapeutiske miljøet. Det kan derfor synes som at *"The International Systemic Research Conference"* fyller en viktig funksjon hos mange. Imidlertid begynte ryktene å gå på konferansens siste dag at dette var siste gang at den ble gjennomført. Jeg tok derfor via email kontakt med en av konferansens ledere, professor Jochen Schweitzer om dette som bekreftet at konferansens fremtid i skrivende stund er uvisst. Dette på tross av svært mange gode tilbakemeldinger på konferansens faglige innhold. Schweitzer var likevel positiv og hadde stor tro på at konferansen vil bestå. Imidlertid er det i skrivende stund usikkert hvor den vil finne sted og når den kan la seg gjennomføre. Jeg krysser i alle fall fingrene for den systemiske forskningskonferansens fremtid. Om ikke dagens arrangører har muligheten fremover håper jeg at andre institusjoner i familieterapifeltet tar ansvar og sørger for at denne viktige arenaen blir ivarettatt.

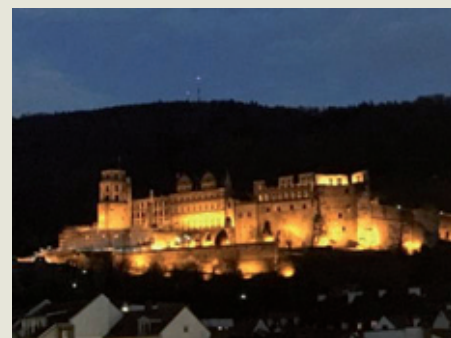
Lennart.lorås@nfft.no

Jan Stokkebekk

Jochen Schweitzer

Barn ut av foreldrekonflikten.

Justine van Lawick og Maregreet Visser

Ved Jan Stokkebekk

Stipendiat i familierterapi

Mange var møtt opp på Workshopen til familierapeut og psykolog Justine van Lawick og PhD/psykolog Maregreet Visser som omhandlet arbeid med barnefamilier med skilte foreldre i høykonflikt. Justine og Maregreet er tilknyttet et klinisk senter (Lorentzhuis) i Amsterdam og hadde et foredrag om deres flerfamilie-terapi-modell for å hjelpe familier i med foreldre høykonflikt.

Justine bidro med det kliniske perspektivet mens Maregreet tok utgangspunkt i egen forskning på terapitilbudet til skilte høykonfliktfamilier. *Barn ut av foreldrekonflikten* (eng; *No Kids in the Middle*), som modellen deres heter har også blitt implementert i Norge ved familiekontorene i Aust- og Vest-Agder i samarbeid med Avdeling for barn og unges psykiske helse (Abup) ved Sørlandet sykehus, kommunale barnevernstjenester og Tingrettene i Aust og Vest-Agder. Målet med terapitilbudet er å redusere og forebygge psykososiale vansker hos barn gjennom å redusere foreldres konflikt. Metodiske grep i terapitilbudet er inspirert av kreativt dialogisk arbeid i familier med utgangspunkt i perspektivene til John Shotter.

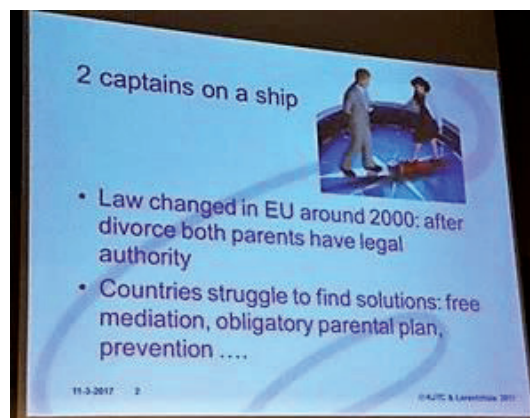
Flerfamilie-terapi-modellen er gruppebasert og består av en gruppe med inntil 6 foreldrepar og en gruppe med deres barn som samles parallelt. **na gjør ulike kunst,** maleri, skuespill som skal uttrykke deres erfaringer av å leve i en familie med konflikt. Gruppene møtes samtidig og på samme sted til åtte samlinger over en periode på 16 måneder. Avslutningen markeres med fremføringer av barna, hvor foreldre får innblikk i hvordan deres og andres barn ... opplever å leve med skilte foreldre i konflikt.

Justine Van Lawick beskriver at barnas forestilling gjør inntrykk både på foreldre, de andre i nettverket og terapeuter. Hun viste film- eksempler på hvordan barns forestillinger skapte bevegelser i fastlåste mønstre, for eksempel hvor barn tok initiativ til kontakt med far. Justine, som **å kjent** for sitt nyskapende arbeid med familievold, betegnet arbeid med familier i høykonflikt som noe av det mest krevende en familierapeut kan begi seg ut på. Justine beskrev at de unngår å komme i en posisjon hvor de forsøker å kontrollere foreldrene. At de legger vekt på **nsvarliggjøring og ikke umyndiggjøring foreldre,** og tilrettelegger for dialogisk rom i en monologisk verden. Det ble påpekt at det var viktig som terapeut å være fokusert på egen emosjonell regulering for å kunne hjelpe foreldrene.

Maregreet beskrev at i Europa ... blir om lag 44 % skilt, og ... at om lag 70% av disse foreldrene får til å samarbeide, mens 30% er i konflikt. Av de sistnevnte ... er 5 % å betegne som høykonflikt, hvor også vold er involvert. De beskrev at økning i konflikter kunne tilskrives endringer i lovverket, som i større grad likestilte foreldre rettighetsmessig.

De brukte bildet av at foreldre ble til to kapteiner på et skip, noe som medførte at de oftere søkte rettsavklaringer eller trengte mekling for å løse tvister.

De fleste barn av skilte foreldre har det bra. Om lag 30% av barna utvikler vansker når foreldre er i konflikt. Dette innebærer internaliserte og eksternaliserte vansker, lojalitetsskvis, og manglende kontakt med en av foreldrene.

FORSKNING PÅ TILTAKET

Hvilke vansker hadde barna? Av 143 barn, med gjennomsnittsalder på 10 år (6-18 år).

Seks av 10 barn oppga vansker med å bytte mellom hjem, bl.a. på grunn av ulike regler, foreldrene demoniserte hverandre (53,6%), at de stadig trenger ting fra det andre hjemmet (45,7%), ingen innflytelse på avgjørelser (45,7%), føler seg presset til å velge mellom foreldrene (33,9%). 66,7% av barna var bekymret for familien og 43% hadde konsentrasjonsvansker på skolen. Mange opplevde samtidig støtte av familie, venner og lærere.

Resultatet fra 110 foreldre som deltok i et kvantitativt (pre-post-studie) pekte på at foreldrene etter behandling hadde mindre konflikt, mer konstruktive konfliktløsninger, at flere aksepterte skilsmisse og at foreldre viste tendens til å stole mer på hverandre.

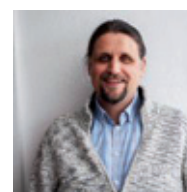
Margreet antok at det var en underliggende mekanisme mellom hvordan foreldre opplevde støtte hos eget sosialt nettverk til å redusere konflikt og at dette påvirket grad av foreldrekonflikt direkte, men også indirekte gjennom foreldres mulighet til å tilgi. De ville derfor gjøre mer for å involvere det øvrige nettverket da det var en viktig premissleverandør for at foreldre kunne bevege seg mot tilgivelse og/eller konfliktreduksjon.

De kliniske implikasjonene av studien var at de ville gjøre mer grundig undersøkelse av barn ved inntak, at de ville fokusere mer på å øke resilience og kartlegge styrker hos barna. De ville endre tilbudet fra å være adskilt, til at de startet med felles foreldre-barn øvelser før gruppene ble delt inn i foreldre- og barnegrupper. I foreldregruppene ville de fokusere mer på konfliktløsning (?) og tilgivelse. I barnegruppene ville de fokusere mer på at barna henvendte seg til det øvrige nettverket – eksempelvis ved at barna skrev brev til nettverket.

Etterord; Undertegnede har tidligere deltatt på klinisk trening i modellen. Justine og Maregraeet skal holde en 3 dager trenings workshop den 28, 29 og 30 august i Kristiansand. Det anbefales på det varmeste.

jan.stokkebekk@nfft.no

Styremedlem i NFFT

Ref: Van Lawick, J. & Visser, M (2015). NO kids in the middle: Dialogical and creative work with parents and children in the context of high conflict divorces. Australian and New Zealand journal of family therapy, 36, 33-50.

Heidelberg 2017:

Peter Fonagy og Eia Asen bygger broer

Ved Sari Kaarina Lindeman

Psykologiprofessorene Peter Fonagy og Eia Asen fra Anna Freud-senteret i London samlet et stort publikum for sitt felles foredrag i Heidelberg. Det var for det meste Peter Fonagy, en av mentaliseringstradisjonens største navn, som førte ordet. Han hadde med seg over hundre PowerPoints, alle stappfulle av informasjon, og alt ble presentert **en underholdene** og leken stil. Fonagy er nettopp kjent for sin produktivitet, han har publisert mange artikler og skrevet eller redigert 16 bøker.

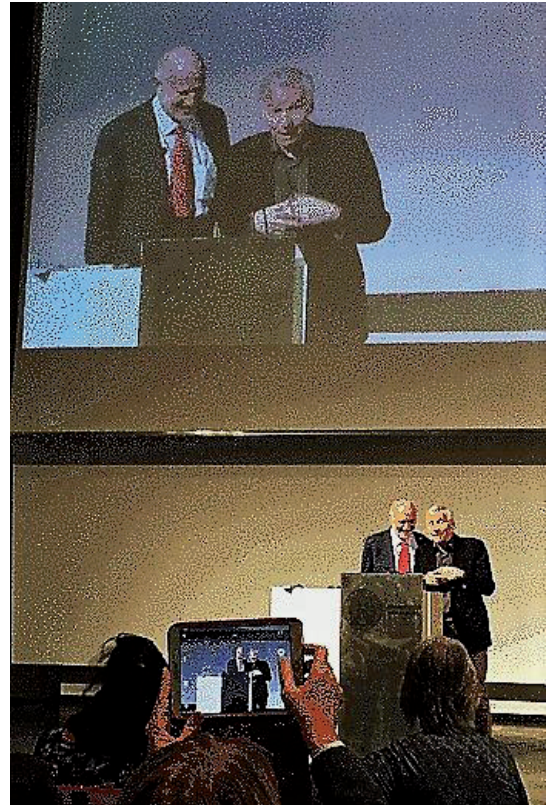
Mentalisering innebærer å være opptatt av mentale tilstander hos seg selv og andre, eller som Fonagy sier: «*holding mind in mind*». Når vi mentaliserer, går vi ut fra at både vi selv og andre drives av en rekke indre tanker, følelser, impulser og ønsker, som ikke alltid er synlige, verken for oss selv eller andre.

Fonagy selv definerte mentaliseringsbegrepet slik:

«*Mentalizing is a form of imaginative mental activity, namely, perceiving and interpreting human behaviour in terms of intentional mental states (e.g. needs, desires, feelings, beliefs, goals, purposes, and reasons)*».

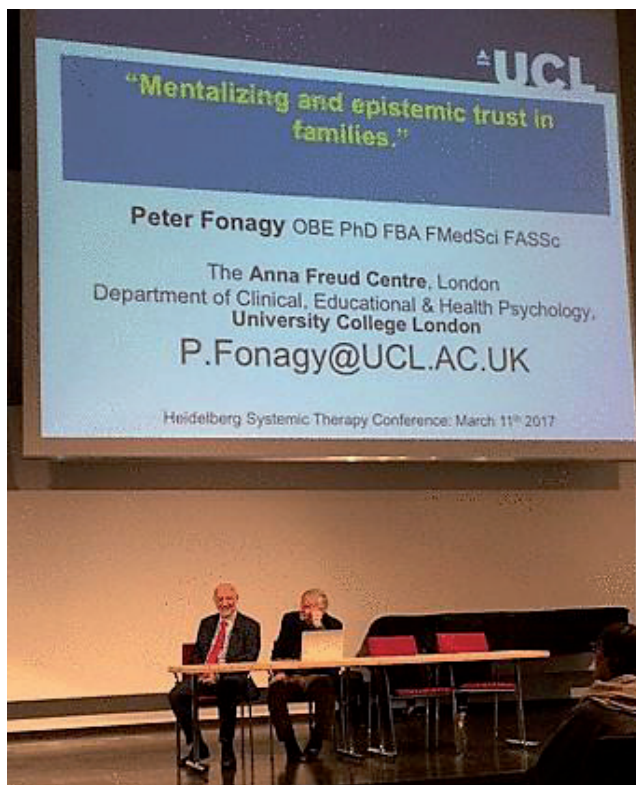
Fonagy og hans miljø i London har vært opptatt av at mentaliseringstradisjonen skal kunne inkludere og integrere flere tradisjoner. De har ønsket å utvikle helhetlige modeller som samler elementer fra kilder som evolusjonsteori, utviklingspsykologi, affektteori, psykoterapiforskning, nevropsykologi og tilknytningsteori. Fonagy har spesielt dratt linjer fra tilknytnings-teori, og bruker nå begrepet «epistemic trust», epistemisk tillit. Begrepet peker på epistemologi, som betyr læren om hvordan kunnskap oppnås. For Fonagy handler epistemisk tillit om enkelt-menneskes tillit og vilje til å ta imot ny kunnskap og oppleve den som relevant og brukbar (Fonagy & Allison, 2014). Individuer som har utviklet epistemisk tillit gjennom omsorg fra nære tilknytningspersoner, er bedre rustet til å ta imot sosial læring i en skiftende sosial og kulturell kontekst og også dra nytte av sitt sosiale miljø. Fonagy sa også at for de mennesker som ikke har utviklet epistemisk tillit, blir tradisjonell terapi ofte en blindvei, fordi terapeuten ikke er oppmerksom på den omfattende mistilliten individet har til sine omgivelser.

«*We feel they are not listening but actually it is that they find it hard to trust the truth of what they hear*», sier Fonagy.

I Heidelberg ble det også bygget broer fra mentaliseringstradisjonen til systemisk familierapi. «Mentaliseringsinspirert systemisk familierapi» var Eia Asen sitt navn for deres bidrag. Asen selv har sine røtter i familierapimiljø i London. Han har vært sentral i å bygge opp Marlborough Family Clinic i London, som er et senter for familiebehandling og utdanning. I dag er klinikken slått sammen med Anna Freud Centre, og Eia Asen er en av den nye institusjonens direktører. I følge Asen har mentaliseringsinspirert arbeid med familier mye til felles med systemisk familierapi. Det sentrale er fokus på å fremme effektiv mentalisering i og mellom familiemedlemmer. Det er en viktig antagelse i mentaliseringsinspirert familierapi at vansker med mentalisering har stor betydning for familiers evne til å fungere effektivt. Følelsen av å være misforstått har en tendens å skape forstyrrelser i relasjoner. Den mentaliseringsinspirerte familierapeuten intervenser aktivt hvis en eller flere av familiens medlemmer strever med mentalisering.

Min oppfatning er at det største bidraget fra mentaliseringstradisjonen til systemisk familierapi er at det holder fokuset på viktige deler av samspillet, som ellers kanskje ville blitt forbigått for fort.

Tips for de interesserte: Fonagy og Asen har selv skrevet en artikkel om dette i *Journal of Family Therapy* (2012).

Referanser:

Asen, E., & Fonagy, P. (2012). Mentalization- based therapeutic interventions for families. *Journal of Family Therapy*, 34(4), 347-370.

Fonagy, P., & Allison, E. (2014). The role of mentalizing and epistemic trust in the therapeutic relationship. *Psychotherapy*, 51(3), 372.

Sari.Lindeman@hvl.no

For enda mer om mentalisering:
se bl.a. innlegget «Hva er mentalisering?», av Finn Skårderud,
på Psykologisk.no - Publisert: 27. mai 2016. *Red.*

Heidelberg 2017:

“Successful Submitting and Publishing in Academic Family Therapy Journals”

Workshop ved redaktørene fra 10 Europeiske familieterapeutiske tidsskrift

Ved Lennart Lorås

Foto: Lennart Lorås

Konferansier Jochen Schweitzer fra Heidelberg hadde samlet redaktørene fra 10 Europeiske familieterapeutiske tidsskrift. Dessverre var ikke redaktør for Fokus på Familien, Professor Ottar Ness invitert til å delta. Målet med denne workshopen var at redaktørene skulle dele hvilke krav de satte for publisering (inkludasjon/ekskludasjons kriterier) og for å si noe om hvilke trender de ser i forhold til hva leserne etterspør og hva nettopp deres tidsskrift ønsker mer av. Imidlertid ble workshopen i realiteten en presentasjon av de ulike tidsskriftene og dets redaktører.

Følgende tidsskrift var representert: Jay Lebow fra Family Process, Renee Singh fra Journal of Family Therapy, Kiribati Polychroni og Peter Stratton fra Human Systems, Edith Goldbeter fra det franske tidsskriftet Cahiers Cliniques De Therapier Familiale, Gail Simon fra det helt nystartede tidsskriftet Murmurations - Journal of Transformative Systemic Practice, Ulrike Borst, Hans Rudi Fischer og Artist von Schlippe fra Familiedynamikk, Petra Bauer fra Context, Wolfgang Louth og Erhard Weekend fra Systeme og Jim Sheehan fra Feedback.

Det var stor grad av enighet blant redaktørene om at pågangen av artikler er stor. For eksempel sier Journal of Family Therapy og Family Process i den anledning **at avviser** ca. 80 % av tilsendte artikler, dette pga. stor pågang og tidsskriftenes høye kvalitetskrav. "Feedback" og "Familiedynamikk" på den andre siden aksepterer de aller fleste bidrag og jobber mer aktivt med forfatterne for å få artiklene opp på et publiserbart nivå.

En utfordring for redaktørene er imidlertid at stadig flere av tilsendte artikler tar utgangspunkt i forfatternes doktorgradsavhandlinger og andre forskningsprosjekter, men uten at funnene og deres generaliserbarhet er knyttet til praksis. Det kan derfor se ut som den tidligere trenden om at praksisnære artikler med utgangspunkt i små utvalg og "single case" studier er forbi, men at man nå ser ut til å ha havnet i den andre "ytterkanten". Redaktørene sa i den anledning at de gjerne ønsker forskningsbaserte artikler som tar utgangspunkt i under-utforskede områder innen familieterapifeltet, men at artiklene i større grad må diskutere funnernes overførbarhet og implikasjoner for praksisfeltet. Det kom også tydelig frem at det var stor forskjell mellom «inntaksgrad» av artikler hos tidsskriftene.

lennart.loraas@nfft.no

Camilla J. Oanes
(Bilde fra arkivet)

2 tilbakeblikk fra Heidelberg 2017:

Sub plenary med Camilla J. Oanes

The many faces of feedback.

En av de inviterte gjestene til å holde en 60 minutters sub plenary speech var Camilla J. Oanes fra ABUP, Kristiansand. Hennes hovedtema var de rike mulighetene for meningsdannelse og samskaping av kunnskap som ligger i det å bruke en tilbakemeldingsprosedyre. På veien fra der klienten sitter hjemme og svarer på ferdiglagde spørsmål mellom hver time - til der familien og terapeuten sitter sammen og snakker om hvordan dette gir mening for den enkelte - er lang og full av huller der de ulike aktørene kan «tilsette mening».

Klientene vil forstå spørsmålene ut ifra sin kontekst og knytte svarene til sine opplevelser i nær fortid – kanskje farget av opplevelser i fjernere fortid. Terapeuten som ser på svarene vil danne seg hypoteser ut ifra sin profesjonelle og private erfaringssfære, hvordan hun er som person, hvilken kjennskap hun har til familien før, kjennskap hun har om andre familier hun har møtt i og utenfor terapi osv. Når terapeut og familie møtes i en terapitime for å snakke sammen om tilbakemeldingen er det ikke lenger enkle spørsmål og svar man forholder seg til, det er et svært sammensatt system av mening. Dette gir rike muligheter for samskaping av kunnskap som er unik for denne familien, helt lokal og også i stor grad ferskvare. Neste terapitime kan meningen være noe annerledes, man forstår situasjonen litt annerledes enn man har gjort tidligere. Dette gjelder både terapeut og klienter.

På denne måten kan ulike terapeuter nærme seg tilbakemeldinger fra familier ulikt, og de vil også møter ulike familier på ulike måter. Dette underbygges gjennom Oanes sin forskning om terapeuters forventninger og erfaringer med å bruke tilbakemeldingsprosedyren **Socratic Therapy Inventory of Change** (Pinsof & Chambers, 2009). Hun understreker at selv om eksemplene er hentet fra hennes forskning og dermed knyttet til en bestemt tilbakemeldingsprosedyre, så er prinsippet med å tillegge mening det samme – og kan også overføres til kartleggingsinstrumenter vi bruker rutinemessig, for eksempel ASEBA, SNAP eller andre.

Hun bruker filosofer som Buber og Gadamer for å fremheve at det er umulig å unngå å sette kunnskap fra klienter – enten det kommer gjennom samtalen eller gjennom skjema – inn i vårt eget allerede eksisterende system av mening. Det er derfor, mener hun, at tilbakemeldings-samtalen er så viktig. Dette er den samtalen klienter og terapeut har sammen om den tilbakemeldingen som er gitt. I denne samtalen er det klientenes oppgave å formidle til terapeuten hvilke tankeprosesser som ligger til grunn for deres måte å forstå spørsmålene på og hvordan de har kontekstualisert svarene sine. Terapeutens oppgave er å lytte og lære, og forsøke å ikke ta for gitt at hun har forstått svarene selv om hun kanskje synes at hun har det.

Hele foredraget var krydret med morsomme og tankevekkende bilder og film som gjorde det lett å følge med. Oanes oppfordret også tilhørerne til ikke å ta det hun sa for god fisk, men reflektere over hvordan det hun sa i foredraget passet inn i tilhørernes eget meningssystem. Igjen en understrekning av Oanes sitt hovedpoeng om at kunnskap ikke er noe som eksisterer der ute og man kan konsumere eller tilegne seg som noe som «er». Kunnskap er alltid personlig og samskapt. I familierapeutisk sammenheng er dette ingen nyhet, og tilbake-

meldingsvinden som blåser over psykoterapifeltet endrer ikke dette. Kanskje snarere tvert imot – i disse tider med stadig økte krav til dokumentasjon og formell kartlegging også innenfor familierapifeltet er det viktig å minne seg selv om hvilke briller man ser verden med.

Workshop i Heidelberg:

**Anne Helgeland, Odd Kenneth Hillesund
og Camilla J. Oanes, ABUP, Kristiansand.**

Med blick på oss selv ...

Denne workshopen handlet om Prosjektet **Med blick på oss selv**, en forskningsprosess som fortsatt pågår i Familieteamet ved ABUP i Kristiansand for tiden. Gjennom en aksjonsforskningsinspirert arbeidsform er hele teamet (12 personer) forskere på seg selv og på den delen av behandlingstilbudet teamet tilbyr som kalles **Intensive dager**.

Intensive dager innebærer at familien tilbringer tre sammenhengende dager sammen med terapeutene på dagtid. Ofte går barna på skole om formiddagen. Da snakker terapeutene med foreldrene. Etter felleslunsj er det familiesamtaler resten av dagen, ofte oppbrutt med uteaktiviteter, kunstaktiviteter eller spill som på ulike måter kan gi både terapeutene og familiene anledning til å se på seg selv i et nytt lys.

Familiene rekrutteres dels fra egen poliklinikk for familier, der behandlerne kjenner familien fra før, og dels fra BUP eller Barneverntjenesten. Familier utenfra følges av sin terapeut og beholder sin tilhørighet på den eksterne institusjonen.

Fokus for denne workshopen var selve forskningsprosessen slik disse forskerne har valgt å legge den opp. Det hele startet med at journalnotatene fra de intensive dagene (heretter kalt saken) ble anonymisert og gjennomgått på følgende måte: temaet delte seg i par og gikk gjennom journalnotater i en sak de selv ikke hadde vært deltagere i. De noterte seg hva de oppfattet hadde vært fokus i saken, hvilke vurderinger som var gjort og hvilket inntrykk de hadde av saken. Det ble skrevet et sammendrag av disse refleksjonene. Deretter satte de seg sammen med det terapeutparet som hadde hatt saken og presenterte sin oppfatning. Terapeutparet som hadde hatt saken fikk så anledning til å supplere og kommentere. Kommentarene ble skrevet ned. Dette ble så gjentatt med en sak til, slik at alle teammedlemmene gjennomgikk to saker og fikk kommentere to egne saker.

Det skriftlige materialet som kom ut av denne prosessen (sammendrag og kommentarer fra til sammen 12 saker) ble så analysert gjennom en tematisk analyse der hele teamet deltok ved å skrive ned to eller tre hovedinntrykk de satt igjen med etter å ha lest gjennom alle de tolv sakene. Disse inntrykkene ble ikke diskutert, men satt opp på store flippover-ark med gule lapper. På denne måten ble alle stemmer hørt på lik linje.

Neste steg var et fokusgruppe-intervju med teamet om hva de nå satt igjen med så langt i prosessen. Hovedinntrykkene viste seg å være at sakene kanskje var mer komplekse enn de hadde reflektert over, at de kjente mestring og trivsel med å arbeide med så komplekse og uklare saker, og at de ikke fikk formidlet dette godt nok gjennom journalnotatene. Rammene

for journalskriving var totalt uegnede for formidling av slike prosesser som lever sitt eget liv. En siste hovedrefleksjon var likevel at de i større grad forsøkte å skrive nærmere opp til essensen i det som foregikk i prosessen, og i mindre grad "oversatte" prosesselementer slik at de skulle passe til overskriftene i journal-malen.

Workshopholderne fortalte at de ca. 4 måneder etter dette hadde hatt en ny runde med gruppesamtaler der teamet reflekterte over hvordan de opplevde å være i en slik forskningsprosess. Det som foreløpig er kommet fram er at teamet har likt denne måten å se på egen virksomhet på. Det er en gjennomgående opplevelse i teamet at alle er blitt hørt på, ingenting har vært mer riktig enn noe annet, gode ideer har blitt mottatt og utvekslet. Forskerne planlegger å ha enda en slik gruppesamtale med teamet, og på grunnlag av det som kommer fram der bestemme hvordan prosjektet skal fortsette i tiden framover.

Prosjektet skal resultere i to artikler, den ene kommer trolig i Fokus på Familien allerede denne høsten! Vi gleder oss!

lennart.loraas@nfft.no

Foto: Max P. Martin.

Mange av presentasjonene fra Heidelberg og en del bilder finnes på www.isr.2017.com

Forskningskontakt

Norsk forening for familierapi

Det gjøres mye interessant og viktig forskning innen familierapifeltet. Det finnes imidlertid pr. dags dato ikke en samlet oversikt over dette. Norsk forening for familierapi vil derfor tilby foreningens medlemmer en bred oversikt over forskningsfeltet i Norge og verden for øvrig på våre hjemmesider:

<http://www.nfft.no>

På hjemmesiden vil vi derfor bidra med informasjon om aktuelle forskningsprosjekter fra fagfeltet, det vil si både store og små forskningsprosjekter og forskningsopsummeringer.

Vi vil også ha linker til PhD. og masteroppgaver fra ulike utdanningsinstitusjoner. I tillegg vil vi legge ut linker til sentrale nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer innen familierapifeltet.

NFFTs forskningskontakter er Lennart Lorås og Camilla J. Oanes, som kan kontaktes dersom noen trenger hjelp til å settes i forbindelse med ulike forskningsmiljø, spørsmål om forskning/forskningsprosjekter generelt og/eller info om relevant forskning som bør presenteres på NFFTs hjemmeside.

Kontaktinfo:

Lennart:

lennart.loraas@nfft.no

Camilla:

camilla.jensen.oanes@nfft.no

SYSTEMISK QUIZ

- 1: Hvem har skrevet boken
«Alltid nye muligheter»?
- 2: Hvor skal neste NFFT års-
konferanse finne sted i 2018?
- 3: Hvem har skrevet boken
«Dialogens kraft –
Når tanker blir stemmer»?
- 4: Når ble NFFT stiftet?
- 5: Hva het Metaforum (NFFTs
medlemsblad) opprinnelig?
- 6: Hva heter vår søsterforening i
Danmark?
- 7: Hvem ser vi på bildet? (Dansk)
Og hvem står for tegningen (Svensk)

- 1: Pål Abrahamssen, NKS forl. 2001
2: Trondheim 8. og 9. febr. 2018
3: Annbjørgh Haram, Univ. forl. 2004
4: NFFT ble stiftet i 1983
5: Medlemsbladet het i starten Tannhjul
6: Dansk familieforening heter STOK
7: Tegningen er av Svein Aage Rasmussen
Tegneren er Magnus Ringborg

Det lyriske hjørnet:

SOLGANGSDAG

Skyggen av en sammar
du skulle tro på:

I skjærgårdslyset
ytterst på et
svaberg
det stikker stråtuster opp av
gjennom smale sprekker:

ei jente
bøyd framover
med håret som ei man
nedover ryggen.

Lister du deg nær nok
er hun baksida
av en
stein.

Illustrasjon Jon Olav Helle
Som har illustrert boken.

Diktet er av Frank Eriksen og er hentet fra
boken «Det går en grusveg gjennom alt»
(2017) som er omtalt på side 28.

Från det individuella till det relationella

Frid Hansen i Göteborg

Av Heléne Lewinsky

- Vi måste klara av att öppna det terapeutiska rummet och se att en behandling som involverar familjen hjälper nästa generations barn. Orden är Frid Hansens. Som specialist i klinisk psykologi och föreståndare för Borgestadsklinikken i Skien är hon på besök i Göteborg för att tala om om vikten av att ha ett familjeperspektiv i den psykosociala beroendevården. Med sig har hon mångårig kunskap från Norge.

Frid Hansen er norsk psykolog. Kjent for sitt arbeid med rusmisbruk i familier og som fagsjef ved Borgestadklinikken i en årrekke.

Hur riskfyllt det är för barn att leva med primära omsorgsgivare som har beroendeproblem finns stor vetskap om. Det behöver inte handla om att det sker faktiska olyckor utan om att de för barnen viktigaste närstående är frånvarande mentalt när de som mest behöver finnas där. Beroendevården i Sverige har, liksom tidigare i Norge, en tradition av att de vuxna får hjälp enskilt. Det finns också många vuxna, uppvuxna i familjer med beroendeproblematik, som vittnar om att de som barn visade symptom på dysfunktionen i familjen, men att de inte blev hörda och fick hjälp. Så sker även nu, menar Frid Hansen.

- Efter 30 år ser jag fortfarande den fragmenterade bilden. Barnen åsidosätts. Mitt intresse har alltid funnits i barnets kontext; vad behövs för att barnen ska må bra?

Familjeorienterad behandling

Hon berättar om sin bakgrund inom vuxenpsykiatri och beroendevården. Om gruppterapi och hur det skapades vad de kallade Familjeseminarium vid Borgestadsklinikken. Det handlade om att öppna upp det terapeutiska rummet för den beroendes betydelsefulla andra. Frid Hansen berättar om hur hon redan på 1980-talet på det första familjeseminariumet insåg att de närvarande barnen belastades starkt av föräldrarnas problem. Det visade sig också att barnen i många fall fick symptombehandling utan att behandlarna kände till beroende-problematiken i familjen. Där och då påbörjade hon vägen mot ett utökat familje-arbete.

- Jag skiljer på familjeterapi och familjeorienterad rusmedelsbehandling, säger Frid Hansen och tillägger att hon arbetar med det sistnämnda.

- Vi behöver en systemisk förståelse för hur problematiken speglar sig i de andra i

familjen. Det handlar om hur delarna påverkar varandra. Dessutom behövs en inneboende förståelse för barns utveckling och en förståelse av beroendet; vad rusmedelmissbruk gör med människor och deras relationer.

Frid Hansen talar om vikten av att se till risk- och skyddsfaktorer och att använda vetskapen om dessa i en kontext där hela familjen finns. Hon använder sig av forskning på flera plan: runt barns problem och symptom, om problem hos vuxna barn till missbrukande föräldrar samt om samspel och interaktion i familjer med rusmedelmissbruk.

- Det levda livets betydelse för utveckling av svårigheter tas inte alltid i beaktning när människor söker hjälp. Forskning visar att barn till rusmissbrukare överför samspelsmönster till sina barn, även om beroendeproblemen inte finns i dessa personers nuvarande familjer.

Anknytningsproblematiken blir tydlig i familjer med beroendeproblem. Frid Hansen talar om hur oförutsägbarheten blir kardinalproblemet i familjer med missbruk: barnen vet inte vad de kommer att möta hos sina omsorgsgivare vilket påverkar anknytningen som i större utsträckning blir ambi-valent, otrygg eller oorganiserad.

- Jag har försökt fundera över vad som har föregått det som ibland upplevs som en inre skräckvärld hos barnet.

Bekräfta barnets bild

Frid Hansens erfarenhet är att barnet ofta ser föräldrarnas påverkan innan andra gör det. Hon beskriver hur viktigt det är att möta barnet i det, att bekräfta barnets världsbild; att tacka barnet för hjälpen.

- Det är så viktigt att se vad adekvat information och förklaring gör med ett barn, hur det kan påverka barnets symptombild i positiv riktning. Där information till ett barn avstannar, påverkas barnets världsbild, säger hon och fortsätter:

- Förutsättningen för att förstå barnets världsbild är också att jag som terapeut inte möter "missbrukaren". Vi har en tendens att tänka att någon som har ett missbruk är på ett visst sätt. Men jag måste tänka till och se att jag möter en människa. En man, en kvinna eller annan som är en kärlekspartner och en förälder som råkar ha en beroende-problematik.

Av den anledningen använder sig inte heller Frid Hansen av begreppet medberoende, säger hon.

- Jag använder mig av allmänpsykologiska förklaringsmodeller. Alla vill hjälpa någon de älskar. Det finns inget patologiskt i det. Det handlar om kärlek.

Det innebär naturligtvis inte att det inte kan finnas en dysfunktionell relation. Men det finns en fara i att reducera såväl den beroende som de anhöriga till något som förknippas med sjukdom när det handlar om samspel, förklarar hon och berättar vidare om hur hon talar med familjemedlemmarna för att inkludera alla i familjen.

Hon poängterar: - Du som terapeut har ingen aning om huruvida barnen far illa eller ej, även om det finns två föräldrar och bara den ena har problem. Därför har jag lärt mig att jag måste bjuda in partnern. Vi måste komma ihåg att det inte handlar om att barn *har* lojalitet mot sina föräldrar – barn *är* lojala. Alla barn vill ha hjälp men alla barns primära mål är också att beskydda både sig själv och sin förälder. Det måste vi ha med oss när vi talar med barnen.

Svaren inte viktigast

Frid Hansen talar om hur hon brukar tala med omsorgsgivarna; hur hon använder sig av att vara det hon kallar informerat nyfiken – att ha med sig det hon vet om barn i familjer med beroendeproblematik, men ändå höra sig för kring hur det är för den enskilda personen i rummet. Hon beskriver hur frågorna kan vara såväl cirkulära som ha en mentaliserande funktion.

- Jag kan ställa frågor som "har du funderat på hur detta med rusproblemet berör dig som partner till din man? Vad gör det med dig? Har du tänkt på hur detta påverkar dina barn?" Min utgångspunkt är att kontrollen ska ligga hos den berörda, jag säger alltid att de kan stoppa mig om de inte vill svara på frågorna.

Hon menar att det inte alltid är svaren hon får som är det viktigaste, utan processen frågorna sätter igång. Det är vanligt att de vuxna säger att barnen inte känner till missbruket i familjen.

- Då kan jag fråga om det är något de vuxna vet, eller om det är vad de tror. Redan det sätter igång stora processer i rummet. Vi vet från forskning att rus tenderar att styra samhandlingarna i familjen.

- En person är ju något mer än en som sitter i ett vakuum och missbrukar. Det blir alltid hela familjens problem om någon dricker, tar droger eller har spelproblem. I en familj med beroendeproblematik finns lika många upplevelser, lika många berättelser som det finns familjemedlemmar. Jag är noggrann med att förmedla att jag vill höra allas.

Hon talar om barriärer som gör det svårt även för behandlare att tänka i termer av helhetslösningar. Dessa är av olika slag, alltifrån de personliga som till exempel egna erfarenheter av att vara barn eller förälder, till de rent organisatoriska. En behandlare kan aldrig leda en familj längre än hen vågar gå själv, menar hon. Den professionelle behöver därför veta vad hen själv strävar mot för mål och vad hen brottas med för dilemman. Dessutom behöver behandlaren tänka på att möta den beroende som just en förälder, om än en förälder med beroendeproblematik. Det handlar om att adressera föräldrars naturliga omsorg för sina barn, kartlägga och värdera barnens situation tillsammans med föräldrarna samt säkra och tillrättalägga behoven tillsammans, säger Frid Hansen.

- En utmaning för oss terapeuter är att systematisera det vi får veta och att vi gör det utifrån forskning om riskfaktorer. Vi behöver göra det utan att vara moraliserande och då krävs helhetsperspektivet. Vetskap får vi genom att lyssna till vad barnen gör och resultatet av det i vuxenvärlden. Utveckling sker utifrån och in; som du värderar mig lär jag mig att värdera mig själv som barn.

Hon ser hur lösningsstrategier blir till anpassningsstrategier som sedan manifesterar sig som psykisk ohälsa.

- Barnen säger till mig "att ha det svårt är inte svårt, det är jag van vid. Det är att

ha det lugnt och normalt som är svårt". Då måste jag hjälpa dem att förstå att trygghet är att söka sig till det som var. Om du hela tiden söker trygghet går du med ryggen mot framtiden. Tillit är det som är utveckling.

Samtal som gör skillnad

Frid Hansen betonar vikten av att inte arbeta med barnfokuserade samtal tillsammans med barn och omsorgsgivare i rummet förrän den vuxne är redo att ta emot det barnet har att säga. Hon återkommer till långsamhetens lov i processen (vilket inte behöver utesluta att en omedelbar anmälningsskyldighet föreligger och att oro-sanmälan görs) och vikten av att bygga tillit. Samtidigt innebär det inte att behandlaren kan vänta i månader med att samtala runt barnen. Det behöver finnas ett barnfokus ganska snart i samtalen.

Att involvera familjerna och barnen har inte bara varit enkelt. När Frid Hansen började med barnsamtal ansåg en del kollegor att hon ökade belastningen hos de redan drabbade familjerna. Men det familjerna själva sa var något helt annat, nämligen att just barn- och familjesamtalen var det som gjorde skillnad.

- Det är detta som är räddningen för en hel generations nästkommande barn – att alla är delaktiga, säger Frid Hansen och citerar Leonard Cohens "Anthem":

"There is a crack in everything, that's how the light gets in."

helenewinsky@hotmail.com

Artikkelen har tidigare vært publisert i SFT (den svenske familierapiforeningens medlemsblad).

Å INTEGRERE SYSTEMISK TENKING OG DIALOGISKE ARBEIDSMÅTER I SYKEHUSHVERDAGENE

Svar på noen av Henriette Alsing sine spørsmål i hennes referat fra min Vettreworkshop her i Metaforum nr. 2/17:

Takk for at du fortsetter en viktig samtale med innlegget ditt. Du skriver jo at da jeg oppdaget hvor mye erfaring vi hadde i gruppa vår gikk jeg raskt gjennom mine overskrifter og ønsket å åpne for diskusjon med deltakerne; så sier du at samtalen aldri kom helt i gang, delvis på grunn av for knapp tid. Jeg håper at tida fortsatt kommer, og at våre samtaler bare så vidt er startet, og jeg håper på en svært spennende fortsettelse; **Familieteamet** vi nå har startet opp her på Barne- og ungdomsklinikken ved Rikshospitalet er i en tidlig begynnelse (12 familier i løpet av et drøyt års drift) så vi har ikke gjort så veldig mange erfaringer, men vi vil forsøke å følge systematisk med på hva som skjer framover. Samtidig bør det nevnes at vår seksjon har svært solide tradisjoner å ivareta fra feltet.

En hovedtese jeg selv arbeider med er det gode i å få bygget **bruer** mellom ulike perspektiver som medisinfagene og familierapien/sosialfagene. Det er en kløft mellom den vanlige sjukehusstenkinga og systemiske/narrative familietenkere. Jeg tror det er svært viktig at vi ikke er for "Forelska i våre egne ideer" (som Boscolo sa en gang i tida) - og jeg trur både på en ydmykhet for personene vi møter som kroppsvesener og sosiale mennesker med brutte bånd, sterke tråder og knuter seg imellom, og en uærbødighet mot sykehusfaghierarkiene, og mot altfor skråsikre sosialkonstruksjonister (- rart det er blitt sånn). Alvoret i de utfordringene familier møter når barn blir syke fordrer mye ydmykhet.

Jeg ivrer for at vi åpner opp og ser at **Humaniora** (*Fenomenologi, Hermeneutikk, Filosofi og ikke minst en ny og sterk Etikk*) kan gi svært verdifulle bidrag til å bygge bru over denne kløfta. Vi må være nysgjerrige og uærbødige (særlig i forhold til oss sjøl) - For eksempel tror jeg systemikere som jobber på Rikshospitalet vil fungere bedre som systemiske terapeuter og nettverksarbeidere med et lettbeint forhold til både det å gå i hvit frakk når det passer og tåle at mennesker kalles pasienter. Jeg håper også vi på den måten vil kunne gjøre viktig CL- (konsultasjon-liason) arbeid, og dra med oss leger og sykepleiere i å se helheten og tenke sirkulært i framtidige menneskemøter.

I vårt videre arbeid vil vi konsentrere oss om konkrete dialogiske **arbeidsmåter**, og med særlig vekt på en fleksibilitet når det gjelder hvilke posisjoner og roller vi til enhver tid går inn og ut av. Vi vil dra veksler på det Elspeth mcAdam kaller «SNAP»; systemisk, narrativt og anerkjennende familie- og nettverksarbeid, og vil hente beskrivelser av Rammer og Rom for det terapeutiske møtet blant annet fra Philippe Callié. I tillegg til at vi er familierapi-utdannet og utøver de kjente praksisformene fra terapifagene, har vi med oss sykepleiere på de ulike postene, klovner og musikkterapeuter. Vi er spente på hvordan vi kan få beskrevet det vi gjør som «flytende objekter» i det terapeutiske rommet vi til enhver tid klarer å skape. Et svært viktig kompass i dette rike mangfoldet vil alltid være å spørre dem det gjelder; - **Blir du sett, hørt og forstått?** - og følge de tilbakemeldingene barn, unge og foreldre gir oss, - de er våre viktigste veiledere. Videre utviklingsarbeid sammen med kolleger i helsevesenet og terapifeltet ellers er også viktige dialoger vi gleder oss til å gjøre mye av framover.

Jeg håper derfor denne samtalen kan fortsette som en åpen og god dialog både i OUS - familierapi- nettverket, i Metaforum, kanskje også i FOKUS, og ellers i familierapi-foreningen.

Einar Egenæs, BUP Rikshospitalet,
einege@ous-hf.no

Bokomtale:

«DET GÅR EN GRUSVEI GJENNOM ALT»

Forfatter Frank Eriksen fylte 70 år

i sommer og markerer dette med en bokutgivelse som viser mye av hans tidligere utgivelser og det nære samarbeidet han har hatt med grafiker Jon Olav Helle over en tredveårsperiode.

«Eriksen ble født som odelsgutt på et bureiserbruk i Åsnes i Solør. Han kommer dessuten fra en vegarbeiderfamilie. «Je vart vegvokter på en annen veg,» har han sagt om seg sjøl. Nettopp den vegen finner leseren i Det går en grusveg gjennom alt. Frank Eriksen kan se tilbake på et mangfoldig forfatterskap der han har vært innom de tre litterære hovedsjangrene poesi, drama og prosa. Det er som lyriker han er mest kjent. Forfatterskapet som poet regnes som typisk og helt sentralt i hedmarkslyrikken.

I samtidslyrikken står han for en tradisjonell linje som gjør ham til en ener her til lands. Han har også skrevet viser. Tittelen på denne boka er hentet fra visa «Veg og plass». Ved siden av å være forfatter har Frank Eriksen i over en mannsalder jobbet som heltidsansatt terapeut og mekler innen det offentlige familievernnet.

Grafiker Jon Olav Helle har bl.a. sagt om seg sjøl: «En figurativ kunstner fotograferer ikke med sin blyant og pensel; han gjenskaper. Gjennom observasjon og bearbeiding av et motiv gir man det en verdi, man holder på sett og vis fast i tiden, gjør det forgjengelige mindre forgjengelig. Når noe er sett og gjengitt i et bilde, vil kunsten på sitt nesten magiske vis oppheve forfallet. Tiden stopper, og det gjengitte får igjen en grad av verdighet og betydning, med alle sine spor av tidens gang og elementenes nedbrytende kraft». Fra et samarbeid mellom en lyriker og en grafiker er det vekslet på hva som er kommet først: bilde – tekst, tekst – bilde. Boka forteller historia.

Med innledning av Sigbjørn Johnsen.»

(Fra forlagets omtale)

Frank Eriksen har vært medlem av NFFT i en årrekke og Metaforumredaksjonen har presentert og anbefalt flere av hans utgivelser opp gjennom årene, og vi anbefaler gjerne denne utgivelsen som har blitt en vakker og fin jubileumsutgave. Her finner vi igjen mye av Franks tidligere utgivelser. Nydelig og rikt illustrert av nevnte Jon Olav Helle. Boken inneholder også essaysamlingen fra familievernnet; «*Stedet forandrer seg når ordene kommer ut*». Noen tekster er også gjengitt med noter til slutt i boken.

Vi gratulerer med boken og med dine 70 år Frank!

«Frank Eriksen står som lyriker som en av de sentrale i hedmarksdiktningen. Men han står også for en lyrisk tradisjon som gjør ham til en ener i sin form også nasjonalt.»

Skriver Geir Vestad i Hamar Arbeiderblad.

Foto. Geir Vestad

LESETIPS:

"HEMMELIGHETEN BAK ET LYKKELIG PARFORHOLD"

Syv nøkler fra verdens fremste samlivsforsker.

John M Gottman og Nan Silver. Pantagruel (2016)

MED ENKLE GREP KAN DU FÅ KJÆRLIGHETEN TIL Å BOMSTRE.

Om forfatteren:

John Gottman (f. 1942) er professor emeritus i psykologi, og kjent som verdens fremste samlivsforsker. Sammen med sin kone Julia Schartz, driver de Gottmaninstituttet. Gottman har forsket på parforhold i nærmere 40 år. Hans forskning er bredt anerkjent og er den mest siterte i feltet. Han har skrevet atskillige bøker og artikler for både faglig og allment publikum. Gottman har lagt vekt på å studere par som for til et stabilt positivt og godt forhold. Slik mener han å kunne forutsi hvilke holdninger og hvilken adferd som vil føre frem til et godt og stabilt forhold. Han ble i 2007 anerkjent som en av USAs mest innflytelsesrike terapeuter.

OM boken:

En prisvinnende guide som revolusjonerer parforholdet.

Kan man spå hvor lenge et parforhold varer? Ja, svarer professor John Gottman og har vitenskapelig bevis. Over flere tiår har eksperten i psykologi utviklet en test som med 91% sannsynlighet kan forutsi hvilke par som holder sammen femten år frem i tid.

Fra dette arbeidet har han funnet syv prinsipper som gjør at et forhold blir harmoniske og langvarig. Kunnskapen har vist seg gyldig for alle par – både nyforelskede, samboere, og gifte, på tvers av alder, kultur og kjønn. Forsking viser at par som lærer prinsippene i denne bok, oftere bygger lykkelige og langvarige forhold.

De sju prinsippene:

1. Bli kjent

Emosjonelt intelligente par kjenner hverandres verden ut og inn. De holder seg oppdaterte på hverandres følelser og liv, både fortid og nåtid. Et vellykket forhold krever at man virkelig blir kjent med partneren sin på et dypere nivå.

2. Vis respekt og begeistring

Et grunnleggende positivt syn på partneren og samlivet skaper et reservoar av gode følelser som gjør at vi tåler mer motgang. **Minn deg selv på partnerens positive egenskaper.** Øv deg på å se etter egenskaper og handlinger du kan anerkjenne, og fortell partneren at du har lagt merke til det og setter pris på det.

3. Henvend dere til hverandre

Gottmans forskning viser at de lykkeligste parene er de som småprater, stryker hverandre på ryggen, tar oppvasken sammen og sender hverandre små henvendelser for å få hverandres oppmerksomhet, kjærlighet, humor eller støtte.

Hver gang vi vender oss i hverandres retning, bygger vi opp det Gottman kaller en «emosjonell bankkonto». Kontoen kan tjene som buffer når forholdet møter påkjenninger.

4. La deg påvirke

Anerkjenn partnerens følelser og la ham eller henne få innflytelse. **La kjæresten påvirke avgjørelser du tar.** Ta hensyn til hans eller hennes følelser og oppfatninger. Velg «oss» i stedet for «meg», og vær et team.

5. Løs de løsbare problemene

Gottman deler parproblemer inn i to kategorier: de løsbare og de vedvarende. De løsbare problemene, som henting i barnehagen eller fordeling av husarbeid, kan løses enkelt og bør løses raskt. Bli for eksempel enige om en rettferdig fordeling av husarbeidet, eller sørg for å gi sexlivet så gode forhold som mulig.

6. Kom dere ut av fastlåste konflikter

Vedvarende problemer er uoverensstemmelser som vanskelig lar seg løse, og som vi må lære oss å leve med. Det kan være at den ene partneren ønsker seg barn, og den andre ikke, den ene vil ha oftere sex enn den andre, ulikt syn på religion, oppdragelse eller familie, eller fullstendig ulik ordenssans. Ofte fører grunnleggende motsetninger til fastlåste konflikter som tilspisser seg ettersom tiden går.

Problemet er ikke primært at et par har ulike ønsker og ideer, spørsmålet er hvordan de snakker om det. Å lære hvordan man snakker om disse temaene og å inngå midlertidige

kompromisser, er i høyeste grad mulig. De lykkelige kjærestene takler dem med humor, eller sørger for å kompensere for sine mangler

7. Felles mål og mening

Par som får forholdet til å fungere kjennetegnes ved at de har tradisjoner som gjentas og skaper følelse av samhold og kontinuitet. De er også flinke til å støtte hverandres ulike roller i livet, og har gjerne samsvarende oppfatninger når det gjelder oppdragelse, familieverdier, tro og religion.

Ha felles mål. Bli kjent med din partners innerste ønsker for livet sitt og jobb sammen med ham eller henne på veien mot dette målet, også mål som ikke har med forholdet å gjøre.

SJEKK OGSÅ DENNE:

Av John M. Gottman, Julie Schwartz Gottman, Douglas Abrams, Rachel Carlton Abrams

Danta forlag 2017

Hvem har ansvaret for et godt forhold?

Kjærlighetsforsker Dr. John Gottmann er tilbake med ny bok. Og denne gangen har han svaret på historiens best bevarte hemmelighet: Hvem har skylda hvis forholdet går skeis?

Boken «Det kvinner vil ha, det menn vil ha» lanseres i disse dager, og der står det svart på hvitt at det er menns handlinger som skiller et fantastisk forhold fra et mislykket et.

– Han setter det selvsagt på spissen, men det er langt fra et poeng han har tatt ut av løse lufta. Dette er basert på årelang forskning – faktisk over 40 år, sier psykolog Frode Thuen til God morgen Norge. Thuen er også en av Norges fremste parterapeuter og han bruker ofte John Gottman i sin behandling.

Studerte 3000 par:

John Gottman blir ofte omtalt som samlivsforskningens far. Han har forsket på parforhold siden 1970-tallet, og metodene han bruker blir sett på som banebrytende.

Gottmanns forskning er bredt anerkjent og en av de mest siterte på dette feltet. Han har studert mer en 3000 par, og kan i løpet av fem minutters observasjon avgjøre om paret vil lykkes – eller om de vil gå fra hverandre.

Klippene er hentet og sammensatt fra NRK 2-nyhetene og dagbladet - sommer 2017. Red.

PÅ TAPETET:

Metaforumredaksjonen bringer her to korte utdrag fra den aktuelle debatten ang. ADHD
- til orientering og eventuell fordypning for interesserte.

«Intoleransen som gjør barn syke ...»

KRONIKK Ann Cathrin Andersen. Journalist og sosiolog. Publisert 7. august 2017

«Vi må utvide grensene for det normale.

Barn som er annerledes, er ikke nødvendigvis syke.

Kjennetegnene på det som i dag er en ADHD-diagnose har alltid vært at barnet ikke adlyder, ikke sitter stille og ofte lar seg distrahere. Vi må øke terskelen for både diagnosene og barnas spillerom, i stedet for å sykliggjøre dem, mener kronikkforfatteren.

Antall barn som medisineres for ADHD i Norge er tredoblet på 10 år, mens det i Frankrike omtrent ikke eksisterer.

Som barn hadde jeg alle symptomene, men fikk ikke noen diagnose. Her er det noe som ikke stemmer. (...)

Stadig mer av menneskesinnet stykkes opp i diagnoser. Det virker som vi leter til vi finner feil og deretter medisinerer dem bort.

Store geografiske forskjeller

I løpet av 2008–2013 var 4,3 prosent av guttene og 1,7 av jentene mellom 6 og 17 år registrert med en ADHD-diagnose i Norge. Hvorfor lidelsen slår hyppigere ut hos gutter vet vi ikke. I tillegg er det store fylkesvise forskjeller i landet. I noen fylker er andelen med ADHD tre ganger høyere enn i fylkene med færrest tilfeller. I Frankrike har så lite som 0,5 prosent av barna ADHD, mot hele ni prosent av amerikanske barn. Hvordan kan en så etablert og utbredt lidelse være så lite konsekvent?

Noe sier meg at den mest avgjørende faktoren når diagnosen stilles er forventningene til de som stiller den.

Kjønnsrolleforventningene, forventningene til hvor stille et barn bør være, forventninger i rammen av personlig erfaring. Dette gir rom for svært lite objektive slutninger.»

Noen må gjøre en jobb her, og det er i hvert fall ikke barna, avslutter kronikkforfatteren.

Et tilsvare: «Stigmatiseringens pris»

REPLIKK Gry Lunde Generalsekretær, ADHD Norge. Publisert 8. august

De som kritiserer diagnosen ADHD, bidrar til å gjøre livet vanskeligere for mange som faktisk trenger behandling.

I kronikken "Intoleransen som gjør barn syke" 7. august på nrk.no, hevder Ann Cathrin Andersen at diagnosen ADHD settes på «manglende grunnlag» og at «mangelen på alternativ behandling er problematisk». Det er mange faktafeil i denne kronikken. Påstanden om at «ADHD ikke finnes i Frankrike» er ett av disse.

Et annet er at utredningen av ADHD er mangelfull og overflatisk: Helsedirektoratet har utarbeidet gode og grundige retningslinjer for både utredning, behandling og oppfølging av hyperkinetisk forstyrrelse / ADHD.

Etterlyser fagmiljøene i debatten

En utfordring i denne debatten er at kompetente fagmiljøer som jobber daglig med utredning, behandling og oppfølging av barn og unge med ADHD, ikke tar til motmæle slik at slike kronikker får stå uimotsagt. ADHD Norge kunne ønske at flere meldte seg på i debatten for å gi et mer utfyllende bilde av den profesjonelle oppfølgingen av barn og unge med ADHD.

Kronikkforfatteren viderefører også stigmaene rundt ADHD som utgjør en av de største utfordringene i arbeidet for at mennesker med ADHD skal få de samme mulighetene som andre: skolegang, arbeidsliv og sosiale nettverk.

Les hele kronikken og følg debatten: @NRKYtring på Twitter og NRK Debatt på Facebook.

NFFT FONDET - 2017

KR.50.000 TIL UTDELING.

EN FIN MULIGHET TIL Å KOMME I GANG MED DIN IDÈ.

Hvert år utdeles maksimalt kr. 50.000,- i støtte til en eller flere søkere.
Fondet er et resultat av overskuddet av Verdenskongressen i Oslo i 2000.

HVEM KAN SØKE? Medlemmer i NFFT kan søke støtte.

SØKNADSFRIST: 15.september 2017

**ELEKTRONISK SØKNADSSKJEMA, VEILEDNING
OG YTTERLIGERE INFO OM HVA KAN DET SØKES STØTTE TIL
FINNER DU PÅ www.nfft.no - NFFTs FOND.**

Søknad sendes fondets leder:
Randi F. Bagge: randi.bagge@vid.no

NB!

SAKER TIL NFFTs GENERALFORSAMLING 2018:

**Saker som ønskes behandlet på NFFTs generalforsamling 2018
må være styret i hende innen 8. november 2017.**

Årskonferansen finner sted i Trondheim 8. og 9. februar 2018

Styret NFFT

1. annonsering

Foto: Jahn-Fredrik Holthe

“ Når alt stemmer og ingen vet hvorfor ”

Innledere i plenum:

Bruce Wampold

Familieterapeut, professor - forsker

Anette Due Madsen

Familieterapeut - Psykolog

Ingrid Handberg Opland

Familieterapeut - barnevernspedagog

I tillegg kan man delta på en rekke workshops og NFFT's generalforsamling.
Det blir arrangert systemisk kafé i Trondheim onsdag kveld – 7. februar.

VELKOMMEN til Trondheim i februar 2018

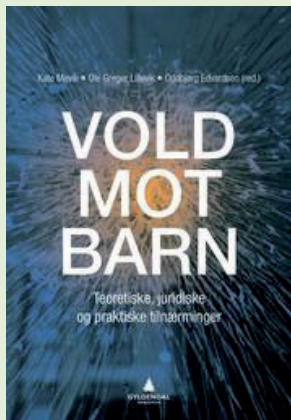
🕒 NFFT – Norsk forening for familieterapi - i samarbeid med fagmiljøer i Trondheim 🕒

Påmelding for Workshop: Jahn-Fredrik Holthe
Epost: Jahn-Fredrik.Holthe@stolav.no – Frist: 31.10.17

Konferansen er kun for medlemmer av NFFT og medl. av de nordiske familieterapiforeningene
For innmelding, påmelding og mer info se www.nfft.no – Påmelding åpner i august 2017

📖 NYE BØKER:

Redaksjonen kan ikke omtale alle bøkene vi får til gjennomsyn. Den som ønsker å anmelde en av bøkene her får den til odel og eie.

Gyldendal 2016

Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger.

Kate Mevik, Ole Greger Lillevik, Oddbjørg Edvardsen

Denne boken presenterer en bred kunnskap om vold mot barn. Boken er aktuell for alle som omgås og arbeider med barn. Den er videre relevant for studenter ved for eksempel helse- og sosialutdanningene, lærer- og barnehagelærerutdanningene og politiutdanningen, på både bachelor- og masternivå.

Unviersitetsforlaget 2017

Innføring i psykologiske perspektiver. 2. utgave

Liv Mette Gulbrandsen (red.)

I denne innførboken presenterer noen av Norges fremste fagformidlere, forskere og behandlere klassiske og nyere teorier som er relevante for faglig forståelse av barn og unges oppvekst og psykologiske utvikling. Andreutgaven er gjennomgående oppdatert på nyere forskning og teoriutvikling.

Forfatterne legger vekt på å formidle de forskjellige retningenes forståelse av normale utviklingsforløp i vår tid, men ser det også i lys av en mer bekymringskappende utvikling.

I boka bidrar også Per-Einar Binder, Bjørg Røed Hansen, Karsten Hundeide, Pernille Hviid, Jacob Klitmøller, Willy Tore Mørch, Geir Høstmark Nielsen, Sissel Reichelt, Jan Skjerve, Rolf Sundet og Lars Smith.

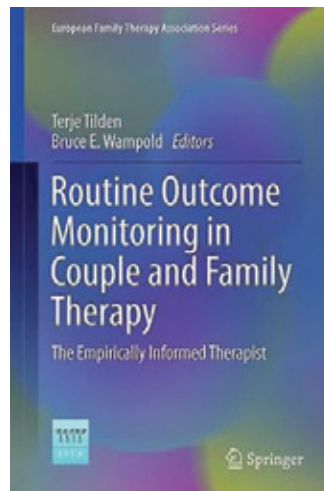
Cappelen Damm Akademisk 2016

Grete Lillian Moen

Fortellinger om møter mellom mennesker og utvikling av profesjonell kompetanse

Jeg trenger noen å være glad i for å klare meg ...

Denne boken er tiltenkt bachelorutdanningen for sosialarbeidere, men også andre profesjonelle og ikke-profesjonelle innen feltene barnevern og psykisk helse for barn og unge. Fortellingene om møter med mennesker gis stor plass i boken og kan brukes som "case" og diskusjonsgrunnlag i drøftinger med studenter. Bokens praksisnærhet, fortalt og erfart av en sosialarbeider, gjør den meget relevant i undervisning. Selv om boken omtaler felt, der sosialarbeidere utgjør hoveddelen profesjonelle, vil den også være aktuell i ulike utdanninger innen helsesektoren.

Springer 2017

European Family Therapy Association Series

Red: Terje Tilden og Bruce E. Wampold

Hvordan kan man bruke tilbakemelding som et dialogverktøy i par- og familierapi?

Routine Outcome Monitoring: ROM

er en fellesbetegnelse for forskjellige tilbakemeldingsverktøy innen psykoterapi der klientene rutinemessig og hyppig svarer på spørsmål knyttet til terapiframgang og relasjon til terapeuten, og hvor denne informasjonen tilbakemeldes terapeuten. Dermed kan terapeut og klient sammen jevnlig evaluere terapien fører til ønsket resultat. Ikke minst er ROM funnet nyttig for å oppdage når terapien ikke virker som ønsket, slik at en har mulighet til å gjøre justeringer mens terapien ennå er i gang.

Bidrag fra flere kjente norske familierapeuter
Se www.springer.com og omtale www.modum-bad.no

Gyldendal Akademisk 2016"

**Hva skal vi med menneskerettigheter?"
Betydningen av menneskerettigheter i helse- og sosialfaglig arbeid**

**Elisabeth Gording Stang
og Nora Sveaass**

Profesjonsutøvere innenfor det helse- og sosialfaglige feltet utfører en rekke oppgaver som har betydning for ivaretagelsen av menneskerettigheter. Men det kan være krevende å få tak på hva menneskerettigheter egentlig er. Hvordan skal man forholde seg til dem, og hvordan kan de ses på som verktøy i det daglige arbeidet? Dette ønsker forfatterne å gi noen svar på.

Universitetsforlaget 2017

Relasjoner i psykisk helsearbeid

**Amy Østertun Geirdal (red.),
Sverre Varvin (red.)**

Forandring og utvikling i psykisk helsearbeid skjer i relasjonen(e) mellom behandler(e) og klient(er), uansett hvilken behandlingsarena det dreier seg om og hvilken metode som brukes.

Forskergruppen i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus har gjennom flere år fokusert på relasjonsarbeidet både i forskning og undervisning og presenterer resultater av dette arbeidet ut fra kliniske, forskningsmessige og litterære perspektiver.

Boken er et viktig bidrag til utviklingen av fagfeltet psykisk helsearbeid.

Nye Bøker:

Gyldendal 2017

Den krevende forelderrollen Familierettede intervensjoner

Helene Eng, Sigrun K. Ertesvåg,
Ivar Frønes, John Kjøbli

Relasjonen mellom barnet og de nærmeste omsorgspersonene har stor betydning for barnets utvikling. Nettopp derfor er familien en potent arena for forebyggende psykisk helsearbeid.

Av og til kan forelderrollen bli utfordrende, men ved å gi familien god støtte kan man få til endringer som er avgjørende for hvordan livet til barnet eller ungdommen blir. Familiestøttende programmer, som de som presenteres i denne boken, har alle vist dokumentert effekt og er tilgjengelige i Norge.

Universitetsforlaget 2017

Anne-Lise Løvlie Schibbye, Elisabeth Løvlie

... Hva sier vi til Fredrik der han sitter alene i sandkassen? Hvordan setter vi grenser i møte med Lisas selvstendighets-kamp? Og hvordan hjelper vi Vilde ut av rommet sitt? Kort sagt, hvordan møte barn på måter som styrker deres selvfølelse, sosiale kompetanse og livsutfoldelse?

Med utgangspunkt i eksempler fra våre daglige liv med barn, viser forfatterne hvordan gode relasjonelle møter skapes og hvor skjebnesvangre de blir. Det er i relasjon til den andre at barnet styrker sin evne til å håndtere egne følelser og være trygg i seg selv. ...

Gyldendal 2017

Å mestre det vanskelige Individrettede intervensjoner for barn og unge

John Kjøbli, Helene Eng, Sigrun K.
Ertesvåg, Ivar Frønes

Utviklingen av evidensbaserte intervensjoner har vært et svært viktig bidrag til å hjelpe barn og unge med psykiske helseproblemer.

I denne boken får leseren en samlet redegjørelse for åtte intervensjoner som alle har vist dokumentert effekt. Intervensjonene har til hensikt å hjelpe barn og unge til å mestre ferdigheter og utvikle strategier som er viktige for å trygge en best mulig psykisk utvikling. Vansker som tiltakene særlig retter seg mot er angst, depresjon, traumer og atferds-vansker. *Boken er en av fire som drøfter intervensjoner rettet mot barn og unge. ...*

FLERE BØKER TIL ANMELDELSE:

Romanene «Nei og atter nei»
av Nina Lykke
og romanen «Hålke»
av Helene Uri

finnes også til anmeldelse.
Begge handler om parforhold.

Se side 10-12

Det samme gjelder boken
«Systemisk samtale»

av Liv Frøyland. Se side 9.

Bli bokanmelder.
Kontakt redaksjonen:
kariyk@online.no

INNHold METAForum 3-2017

FASTE SPALTER:

Foreningsinfo	2
Redaksjonens røst	3
Styrets side:	4
Det lyriske hjørnet	23
Ris og ros	-
Kryssord / quiz	23
Nye bøker	30-31

ARTIKLER, REPORTASJER OG REFERATER:

SYSTEMISKE KAFEER:

Samtale mellom Gerdt Henrik Vedeler og Frøyland Ved Vibeke Lorentzen	5
--	---

Forfattere Nina Lykke og Helene Uri Intervjues av Anne Øfsti Ved Astrid Kleppe flaké	10
--	----

FRA HEIDELBERGKONFERANSEN 2017:

Introduksjon av konferansen Ved Lennart Lorås	13
--	----

Barn ut va foreldrekonflikten Justine van Lawick og Margreet Visser Ved Jan Stokkebekk	15
--	----

Peter Fonany og Eia Asen Ved Sari Kaarina Lindemann	17
--	----

Workshop med redaktører Ved Lennart Lorås	19
--	----

2 tilbakeblikk ... Sub plenary, med Camilla Oanes Med blikk på oss selv Anne Helgeland, Odd Kennet Hillesrud og Camilla J. Oanes	20
--	----

ARTIKKE/REFERAT "Från det individuella till det relationella" Frid Hansen i Göteborg Ved Helene Lewinsky	24
---	----

INNLEGG: Å integrere systemisk tenkning og ... Svar på spørsmål i Meta 2-2017 Ved Einar Egenæs	27
---	----

BOKOMTALER:

Frank Eriksen «Det går en grusvei gjennom alt».	28
--	----

Lestips: John Gottman	29
-----------------------	----

PÅ TAPETET ... Debatt ang. ADHD	31
------------------------------------	----

1ste annonse: NFFTs årskonferanse I Trondheim februar 2018 Vedlegg: Invitasjon til førjulsseminar i Gamle Logen- 2017	33
--	----

Avsender:
NFFT: Norsk forening
for familierapi
Postboks 51
2011 STRØMMEN

INVITASJON TIL

20 ÅRS JUBILEUM FOR FØRJULSSEMINARENE
i Gamle Logen 7. og 8. desember 2017 - Oslo sentrum

20 år i Gamle Logen - Hva nå?

“TERAPI I TIDEN - TRENDER og TENDENSER”

Sissel Gran (Parterapeut, psykolog og forfatter)

“Når kjærligheten går i terapi.

Emosjonsfokusert arbeid med par som strever”

Per Jensen (Professor i familierapi ved VID)

«Terapeuters liv og praksis.

*På leting etter forståelser av hvordan familierapeuters
kliniske praksis kan henge sammen med deres personlige
og private erfaringer»*

Vigdis Wie Torsteinsson (Psykolog og filosof)

«To skritt frem og ett tilbake – eller omvendt?

Hva bidrar til endringer i vår familierapeutiske praksis?»

Odd Arne Tjersland (Psykolog og professor ved UIO)

«Samspill med barn i familierapeutiske samtaler

Seminaret er åpent for alle

Sett av datoene allerede nå!

Påmelding åpner i august

Fullstendig invitasjon er innlagt i dette bladet

Følg også med på www.nfft.no og våre facebooksider for løpende informasjon

Festmiddag

Musikalske innslag

Velkommen!

NFFT – Metaforum

